

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ

European Credit Transfer System ECTS – Інформаційний пакет

Галузь знань:

01 «Освіта»

Спеціальність:

014.09 «Середня освіта (інформатика)»

Івано-Франківськ

2017

1. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ФАКУЛЬТЕТУ

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 317.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-04, (0342) 59-61-08

3) Інформація про склад деканату:

Декан факультету:

д.ф.-м.н., проф. Пилипів Володимир Михайлович

тел.: (0342) 59-60-04

e-mail: dekanat_mif@pu.if.ua

Заступник декана:

к.ф.-м.н., доц. Соломко Андрій Васильович

тел.: (0342) 59-61-08

e-mail: andrii.solomko@pu.if.ua

Диспетчер: Череватий Володимир Миколайович

тел.: (0342) 59-61-08.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КАФЕДР ФАКУЛЬТЕТУ

Кафедра інформатики

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 314.

2) Контактні телефони: тел.: (0342) 59-60-86

3) Інформація про склад кафедри:

1. Превисокова Наталія Володимирівна – к.т.н., доцент, завідувач кафедри;

2. Петришин Любомир Богданович – д.т.н., професор;

3. Дудка Ольга Михайлівна – к.пед.н., доцент;

4. Горелов Віталій Олевтинович – к.т.н., доцент;

5. Семаньків Марія Василівна – к.т.н., доцент;

6. Ровінський Віктор Анатолійович – к.т.н., доцент;

7. Власій Олеся Орестівна – к.т.н., доцент;

8. Ляш Юрій Юрійович – к.т.н., доцент;

9. Гейко Орест Ярославович – старший викладач;

10. Максимець Василь Зіновійович – викладач;

11. Василик Ольга Ярославівна – старший лаборант кафедри.

Кафедра інформаційних технологій

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 319.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-58

3) Інформація про склад кафедри:

1. Філевич Петро Васильович – д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри;
2. Козленко Микола Іванович – к.т.н., доцент;
3. Лазарович Ігор Миколайович – к.т.н., доцент;
4. Дрінь Богдан Михайлович – к.пед.н., доцент;
5. Ткачук Валерій Михайлович – к.ф.-м.н., доцент;
6. Хрущ Олеся Зеновіївна – к.е.н., викладач;
7. Гарпуль Оксана Зеновіївна – к.ф.-м.н., викладач;
8. Дутчак Марія Степанівна – старший лаборант кафедри.

Кафедра алгебри і геометрії

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 405.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-16

3) Інформація про склад кафедри:

1. Никифорчин Олег Ростиславович – д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри;
2. Артемович Орест Дем'янович – д.ф.-м.н., професор;
3. Пилипів Володимир Михайлович – д.ф.-м.н., професор;
4. Собкович Роман Іванович – к.ф.-м.н., доцент;
5. Мазуренко Наталія Іванівна – к.ф.-м.н., доцент;
6. Гаврилків Володимир Михайлович – к.ф.-м.н., доцент;
7. Копорх Катерина Миколаївна – к.ф.-м.н., викладач;
8. Глушак Інна Дмитрівна – викладач;
9. Ліщинський Іван Іванович – викладач;
10. Семак Галина Адаміївна – старший лаборант кафедри.

Кафедра диференціальних рівнянь і прикладної математики

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 315.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-27

3) Інформація про склад кафедри:

1. Заторський Роман Андрійович – д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри;

2. Васишин Павло Богданович – к.ф.-м.н., доцент;

3. Гой Тарас Петрович – к.ф.-м.н., доцент;

4. Казмерчук Анатолій Іванович – к.ф.-м.н., доцент;

5. Костишин Любов Павлівна – к.ф.-м.н., викладач;

6. Мазуренко Віктор Володимирович – к.ф.-м.н., доцент;

7. Махней Олександр Володимирович – к.ф.-м.н., доцент;

8. Череватий Володимир Миколайович – старший лаборант кафедри.

Кафедра математичного та функціонального аналізу

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 302.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-50

3) Інформація про склад кафедри:

1. Копач Михайло Іванович – к.ф.-м.н., доцент, завідувач кафедри;

2. Загороднюк Андрій Васильович – д.ф.-м.н., професор;

3. Шарин Сергій Володимирович – к.ф.-м.н., професор;

4. Малицька Ганна Петрівна – к.ф.-м.н., доцент;

5. Федак Іван Васильович – к.ф.-м.н., доцент;

6. Соломко Андрій Васильович – к.ф.-м.н., доцент;

7. Івасюк Іван Ярославович – к.ф.-м.н., викладач;

8. Васишин Тарас Васильович – к.ф.-м.н., викладач;

9. Марцінків Марія Василівна – к.ф.-м.н., викладач;

10. Кравців Вікторія Василівна – к.ф.м.н., викладач;

11. Музика Марія Ігорівна – старший лаборант кафедри.

Кафедра статистики і вищої математики

1) Адреса:

Головний корпус ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, ауд. 406.

2) Контактні телефони:

тел.: (0342) 59-60-47

3) Інформація про склад кафедри:

1. Осипчук Михайло Михайлович – к.ф.-м.н., доцент, завідувач кафедри;

2. Кульчицька Наталія Володимирівна – к.пед.н., доцент;

3. Никифорчин Ірина Володимирівна – к.е.н., доцент;

4. Слободян Світлана Ярославівна – к.ф.-м.н., доцент;

5. Шевчук Роман Володимирович – к.ф.-м.н., доцент;

6. Кашуба Григорій Іванович – викладач;

7. Осипчук Ольга Миколаївна – старший лаборант кафедри.

3. ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

На кафедрах здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями (освітній рівень бакалавра):

- 014.04 Середня освіта (математика) з ліцензованим обсягом прийому 35 осіб денної форми навчання та 25 осіб заочної форми навчання;

- 014.09 Середня освіта (інформатика) з ліцензованим обсягом прийому 20 осіб денної форми навчання та 40 осіб заочної форми навчання;

- 111 Математика з ліцензованим обсягом прийому 40 осіб денної форми навчання;

- 112 Статистика з ліцензованим обсягом прийому 30 осіб денної форми навчання;

- 113 Прикладна математика з ліцензованим обсягом прийому 40 осіб денної форми навчання;

- 121 Інженерія програмного забезпечення обсягом прийому 30 осіб денної форми навчання;

- 122 Комп'ютерні науки обсягом прийому 40 осіб денної форми навчання та 20 осіб заочної форми навчання.

На кафедрах здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями (освітній рівень магістра):

- 014.04 Середня освіта (математика) з ліцензованим обсягом прийому 15 осіб денної форми навчання та 15 осіб заочної форми навчання;

- 014.09 Середня освіта (інформатика) з ліцензованим обсягом прийому 15 осіб денної форми навчання та 15 осіб заочної форми навчання;
- 111 Математика з ліцензованим обсягом прийому 15 осіб денної форми навчання;
- 112 Статистика з ліцензованим обсягом прийому 15 осіб денної форми навчання;
- 113 Прикладна математика з ліцензованим обсягом прийому 15 осіб денної форми навчання;
- 122 Комп'ютерні науки обсягом прийому 20 осіб денної форми навчання.

4. УМОВИ НАВЧАННЯ

1) Загальна інформація про практику:

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки фахівців, основним завданням якої є якість практичної підготовки випускника за освітньо-кваліфікаційним рівнем: бакалавр, спеціаліст, магістр. За період практики у студентів закладаються основи досвіду професійної діяльності, практичних умінь і навичок.

Наскрізна програма практик студентів спеціальностей 014.09 Середня освіта (Інформатика) передбачає проведення практики в п'ять етапів:

- 1) на 2 курсі – навчально-ознайомлювальна практика в закладах середньої освіти протягом 4 тижнів 3-го навчального семестру;
- 2) на 3 курсі – літня педагогічна практика протягом 4 тижнів 6-го навчального семестру;
- 3) на 4 курсі – виробнича цільова педагогічна практика в школі протягом 6 тижнів 7-го навчального семестру та 6 тижнів 8-го навчального семестру;
- 4) на 5 курсі – науково-педагогічна протягом 6 тижнів 10-го навчального семестру;
- 5) на 5 курсі – науково-дослідницька практика (підготовка магістерської роботи) протягом 12 тижнів 11-го навчального семестру.

Зміст практики визначається її робочою програмою.

Метою виробничої (педагогічної) практики є набуття практичного досвіду формування педагогічних компетентностей, формування готовності до використання сучасних педагогічних технологій та нових інформаційних засобів навчання, формування досвіду у застосовуванні теоретичних знань у практичній діяльності, розвиток вмінь приймати самостійні рішення під час конкретної роботи в реальних для професійної діяльності умовах, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Заключною ланкою практичної підготовки є науково-дослідницька практика студентів. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, формується фактичний матеріал для виконання дипломної роботи або складання державних екзаменів.

База практики. Під базою практики слід розуміти усі навчальні заклади, в яких студенти університету можуть проходити практику. Основними базами виробничої (педагогічної) практики є загальноосвітні навчальні заклади I-III ступенів (II та III ступенів, як правило, з профільним спрямуванням навчання), школи-інтернати, коледжі, школи-інтернати, ліцеї, гімназії. Виробнича (педагогічна) практика може бути організована також в окремих типах позашкільних та інших освітніх установ, закріплених за університетом як бази практики. З базами практики ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» завчасно укладає договори на її проведення за визначеною формою. Тривалість дії договорів може визначатися на період конкретного виду практики або до п'яти років.

2) Коротка інформація про матеріально-технічну базу:

Існує потужна та якісна матеріально-технічна база для організації навчального процесу: аудиторний фонд, комп'ютерні класи, спеціалізовані лабораторії, бібліотечно-інформаційний центр тощо.

Аудиторно-лабораторний фонд факультету складає 6800 кв.м. у складі 8 лекційних аудиторій, 4 з них обладнані мультимедійною апаратурою, 18 аудиторій для проведення практичних і лабораторних занять, лабораторії інформаційних мережних технологій, 6 спеціалізованих комп'ютерних лабораторій центру інформаційних технологій, навчального комплексу та лабораторії CISCO, Internet-центр, бібліотека.

До послуг студентів кафедри інформатики – «Центр Інформаційних Технологій» (ЦІТ) загальною площею 600 кв.м. зі 200 сучасними персональними комп'ютерами, приєднаними до мережі Інтернет. Для підготовки студентів напрямку «Інформатика» передбачено 90 комп'ютерів.

Обладнання, устаткування та програмне забезпечення спеціалізованих комп'ютерних лабораторій, які забезпечують виконання навчального плану зі спеціальності «Середня освіта (Інформатика)»

№ п/п	Найменування комп'ютерної лабораторії, її площа	Найменування дисципліни за навчальним планом	Модель і марка персональних комп'ютерів, їх кількість	Назви пакетів прикладних програм (в тому числі ліцензованих)	Можливість доступу до Інтернет, наявність каналів
-------	---	--	---	--	---

					доступу (так/ні)
1	2	3	4	5	6
1	Лаб.307 Лабораторія ЦІТ, 60 м ²	1. Методологія промислової розробки програмних продуктів 2. Інформаційні наукові комунікації	Intel I5, 19	Open Office, MikTeX, Visual C++ 2010 Express	так
2.	Лаб.309 Лабораторія ЦІТ, 60 м ²	1. Серверне WEB-програмування	Intel I5, 19	MySQL, Visual C++ 2010 Express	так
3	Лаб.320 Лабораторія ЦІТ, 60 м ²	1. Теорія масового обслуговування 2. Паралельні обчислення та засоби їх реалізації 3. Аналіз і проектування телекомунікаційних систем	Intel I5, 19	Open MPI Project, SciLab	так

5. ОСНОВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

– *Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний* (студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" виді)

– *Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)* (діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів алгоритмічного характеру за кількарізним відтворенням засвоєваних знань, при цьому використовуються різноманітні вправи, лабораторні, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю.

– *Метод проблемного викладу* (формулюється пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, показуються способи рішення поставленого завдання. Діяльність студентів базується на розкритті системи доказів, порівнянні різних точок зору та підходів в процесі наукового пошуку).

– *Частково-пошуковий, або евристичний, метод* (організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань, пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок).

– *Дослідницький метод* (проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів, студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру).

Способи оцінювання знань:

- усний;
- письмовий;
- тестовий
- програмований;
- практична перевірка;
- самоконтроль і самооцінка.

Форми контролю:

- індивідуальна перевірка;
- фронтальна перевірка;
- консультації (перевірка конспектів першоджерел, самостійної роботи над допоміжною літературою, та відпрацьовування пропущених лекцій, семінарських занять тощо);
- контрольні роботи;
- підсумковий контроль (заліки, іспити, курсові роботи, дипломні та магістерські роботи, державні іспити).

Рівень якості підготовки магістра, спеціаліста та бакалавра визначається за комплексною системою оцінювання, що поєднує Європейську кредитно-трансферну систему (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»), національну (за шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та систему оцінювання ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (за 100-бальною шкалою).

Оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни при підсумковому контролі проводиться відповідно до наступних загальних рекомендацій:

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень студентів
1	2	3
Високий	90-100	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, самостійно творчо виконує усі поставлені завдання. Самостійно знаходить джерела пізнання та використовує їх для вдосконалення виконаних завдань.

Достатній	80-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці у стандартних ситуаціях, вміє давати обґрунтовані відповіді на поставлені питання.
	70-79	Студент може застосовувати знання в стандартних ситуаціях (завдання за докладними інструкціями), з допомогою викладача аналізувати отримані результати.
Середній	60-69	Студент може з сторонньою допомогою виправити допущені неточності, повністю виконує за методичними вказівками і додатковими поясненнями практичне завдання, виявляє знання та розуміння основних положень предмету.
	50-59	Студент відтворює значну частину поданого матеріалу, з допомогою викладача може виконати фрагменти поставлених завдань.
Початковий	26-49	Студент з допомогою викладача відтворює основну частину викладеного матеріалу, може виконати без пояснень деякі фрагменти практичних завдань.
	1-25	Студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні, відповідає на поставлені питання тільки “так” або “ні”, з допомогою викладача може виконати базові операції при розв’язанні практичних завдань.

6. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
"Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника"

Ректор _____, Певенда І.С.
 "Затверджую"
 " _____ р. 201__ р.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки _____ бакалавра _____
галузь знань _____ (назва освітньо-кваліфікаційного рівня) _____
спеціальність _____ 0403 - "Системні науки та кібернетика" _____
спеціалізація _____ 6.040302 "Інформатика" _____
спеціалізація _____ Комп'ютеризовані системи та мережі / Системний інжиніринг _____
Форма навчання _____ денна _____ (денна, вечірня, заочна (дистанційна) екстернат)
Кваліфікація Фахівець з інформатики, вчитель _____ (назва)
Термін навчання _____ 3 роки 10 місяців _____ (років і місяців)
на основі _____ повної середньої освіти _____ (зазначається освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень)

I. ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Курс	Осінньо-зимовий семестр												Весняно-літній семестр											
	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень
I	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
II	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
III	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
IV	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т

Позначення: **Т** - Теоретичне навчання **С** - Діагностична сесія **НП** - Пам'язальна практика **ВП** - Виробнича практика **Л** - Атестація **К** - Канікули

II. ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПРО БЮДЖЕТ ЧАСУ, ТИЖНІ

Курс	Теоретичне навчання	Екзаменаційна сесія	Навчальна практика	Виробнича практика	Виконання дипломного проєкту (роботи)	Атестація	Канікули	Усього
I	35	5	0	0	0	0	12	52
II	35	3	2	0	0	0	12	52
III	36	4	0	0	0	0	12	52
IV	28	4	0	6	0	2	3	43
Разом	134	16	2	6	0	2	39	199

III. ПРАКТИКА

Назва практики	Центр	Тижні
Обчислювальна	4	2
Виробнича практика (без відриву від навчання)	6	3
Виробнича (педагогічна) практика	8	6

IV. ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ

Назва навчальної дисципліни	Форма атестації (сесійна, дипломний проєкт (робота))	Центр
Математика та інформатика	екзамен	8
Кваліфікаційна робота	дипломна робота	8

7. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 014.09 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА)»

V. ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Шифр за ОПІ	НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ПРАКТИКИ	Розподіл за семестрами				Кількість кредитів ЕКТС		Кількість годин				Розподіл годин на тиждень за курсами і семестрами											
		Залиши		Курсова робота		всього	з них:	аудиторних			І курс	II курс	III курс	IV курс									
		Залиши	практика	практика	теоретична			лекції	практичні	семінарські					лабораторні	індивідуальні							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки																							
1.1.1. Нормативна частина																							
ГСН.01	Ділова українська мова	3				3,0	90	34	18	16				56									
ГСН.02	Новітня історія України	2				3,0	90	36	18		18			54			2						
ГСН.03	Філософія	8				3,0	90	32	16		16			58									3
ГСН.04	Історія української культури	7				3,0	90	34	16		18			56									2
ГСН.05	Фізична культура						300	138		138				162				2	2	2	2		
	Всього за нормативною частиною циклу	4				12,0	360	136	68	16	52			224	2	4	4	2			2	3	
1.1.2. Вибіркова частина (дисципліни вільного вибору студента)																							
ГСВ.1	Блок А (студент обирає одну дисципліну)	5				3,0	90	34	16		18			56									2
ГСВ.11	Релігієзнавство																						
ГСВ.12	Етика																						
ГСВ.13	Політологія																						
ГСВ.14	Соціологія																						
ГСВ.15	Правознавство																						
ГСВ.2	Блок Б	6				3,0	90	36	18	18				54								2	
ГСВ.21	Економіка																						
ГСВ.22	Маркетинг																						
ГСВ.23	Менеджмент																						
ГСВ.24	Екологія																						
ГСВ.25	Основи підприємництва																						
	Всього за вибірковою частиною циклу	2				6,0	180	70	34	18	18			110							2	2	
	Усього	6				18,0	540	206	102	34	70			334	2	4	4	2	2	2	2	3	
2. Цикл фундаментальної та природничо-наукової підготовки																							
1.2.3																							
ФП.01	Математичний аналіз					12,0	360	172	86	86				188	4	3	3						
ФП.02	Алгебра і геометрія	1				6,0	180	102	50	52				78	6								
ФП.03	Дискретна математика	2				6,0	180	90	44	46				90			5						
ФП.04	Теорія ймовірностей та математична статистика	2				6,0	180	72	36	36				108			4						

ФП.05	Теорія алгоритмів і математична логіка	2	1		9,0	270	140	70	70	70					130	4	4			
ФП.06	Диференціальні рівняння	4			3,0	90	50	24	26						40					3
	Усього	7	2		42,0	1260	626	310	316						634	14	16	3	3	
3. Цикл професійної та практичної підготовки																				
ІП.01	Іноземна мова		1,2		6,0	180	70		70						110	2	2			
ІП.02	Алгоритми і структура даних	3			6,0	180	68	34		34					112			4		
ІП.03	Архітектура обчислювальних систем	5			3,0	90	68	34		34					22				4	
ІП.04	Бази даних інформаційних систем		4		3,0	90	50	16		34					40				3	
ІП.05	Інтелектуальні інформаційні системи		8		3,0	90	32	10		22					58					3
ІП.06	Комп'ютерні мережі		6		3,0	90	54	18		36					36					3
ІП.07	Методи оптимізації та дослідження операцій	6	5		6,0	180	86	36	50						94				3	2
ІП.08	Методика викладання інформатики		7		3,0	90	34	16	18						56					2
ІП.09	Обробка зображень та мультимедія		6		3,0	90	54	18		36					36					3
ІП.10	Операційні системи та системне програмування	6	5		6,0	180	140	70		70					40				4	4
ІП.11	Організація та обробка електронної інформації		1		3,0	90	34			34					56	2				
ІП.12	Програмування І		1,2		9,0	270	140	70		70					130	4	4			
ІП.13	Програмування ІІ		3,4		12,0	360	170	68		102					190			4	6	
ІП.14	Паралельні та розподілені обчислення		6		3,0	90	72	36		36					18					4
ІП.15	Платформи корпоративних інформаційних систем		7		6,0	180	84	34		50					96					5
ІП.16	Програмування та підтримка веб-застосовувань		8		3,0	90	56	22		34					34					5
ІП.17	Системний аналіз та теорія прийняття рішень		8		3,0	90	56	22	34						34					5
ІП.18	Теорія програмування		7		6,0	180	84	34		50					96					5
ІП.19	Виробнича практика			8	9,0	270									270					
ІП.20	Дипломна робота																			
ІП.21	Комплексний державний екзамен																			
	Усього	12	11	1	96,0	2880	1352	538	172	642				1528	8	6	8	9	11	13
	Усього за нормативною частиною	19	19	1	156,0	4680	2184	950	522	70	642			2496	24	26	15	14	13	14
Варіативна частина																				
4. Цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу																				
ВЗ.01	Практика технічного перекладу		3,4		6,0	180	102		102						78			3	3	
ВЗ.02	Психологія		7		3,0	90	34	34							56					2
ВЗ.03	Педагогіка та педагогічна майстерність		6		3,0	90	36	18	18					54						2
ВЗ.04	Вступ до спеціальності		1		3,0	90	34		34					56	2					
ВЗ.05	Цифрова техніка		3		3,0	90	68	34		34				22			4			
ВЗ.06	Мікропрограмування		4		6,0	180	68	34		34				112					4	
ВЗ.07	Мікропроцесорні системи		5		6,0	180	68	34		34				112					4	
ВЗ.08	Аналіз даних		5		3,0	90	50	16		34				40						3

ВЗ.09	Теорія інформації та кодування	3	6,0	180	68	34	34	112	4				
ВЗ.10	Перетворення форми інформації	7	3,0	90	68	34	34	22				4	
ВЗ.11	Цифрова обробка інформації	8	3,0	90	54	22	32	36					5
ВЗ.12	Безпека інформатології	4	6,0	180	84	34		96			5		
ВЗ.13	БЖД і цивільний захист	8	3,0	90	22	10	12	68					2
ВЗ.14	Обчислювальна практика	4	3,0	90				90					
Усього		7 7 1	57,0	1710	756	304	168	220	2	11	12	7	2 6 7

5. Цикл дисциплін вільного вибору студента

Спеціалізація 1 "Комп'ютеризовані системи та мережі"													
ВС.11	Спецкурс 1.1	5	6,0	180	102	34		68					6
ВС.12	Спецкурс 1.2	6	6,0	180	108	36		72					6
ВС.13	Спецкурс 1.3	7	6,0	180	102	34		68					6
ВС.14	Спецкурс 1.4	8	3,0	90	32	16		16					3
ВС.15	Курсові роботи		5,7	6,0	180								180
Усього		4 2	27,0	810	344	120	224	466				6 6 3	3

Спеціалізація 2 "Системній інжиніринг"

ВС.11	Спецкурс 2.1	5	6,0	180	102	34		68					6
ВС.12	Спецкурс 2.2	6	6,0	180	108	36		72					6
ВС.13	Спецкурс 2.3	7	6,0	180	102	34		68					6
ВС.14	Спецкурс 2.4	8	3,0	90	32	16		16					3
ВС.15	Курсові роботи		5,7	6,0	180								180
Усього		4 2	27,0	810	344	120	224	466				6 6 3	3

Спеціалізація 3 "Військова підготовка"

ВС.31	Військова підготовка	7,8	33,0	990	450	200	250	540				7	7	7
ВС.32	Курсова робота (військова підготовка)		8	3,0	90			90						
Усього		2 2	36,0	1080	450	200	250	630				7	7	7

Усього за варіативною частиною																	
Усього за навчальним планом		7 11 1 2	84,0	2520	1100	424	168	64	444	1420	2	11	12	13	8	12	10
Усього за навчальним планом		26 30 2 2	240,0	7200	3284	1374	690	134	1086	3916	26	26	26	26	26	26	26

Кількість годин на тиждень

Кількість екзаменів

Кількість заліків

Кількість курсових робіт

Кількість практик

Усього форм контролю

Навчальний план затверджено вченою радою факультету/інституту (протокол № _____ від _____ "_____ 20_____ року)
/ Десан факультету / директор інституту В.М. Пилипів
(підпис, прізвище та ініціал)

Завідувач виховкової кафедри (відділення) Л. Б. Цегришин
(підпис, прізвище та ініціал)

Погоджено: навчально-методичний відділ
"_____ 2015р.

Шифр навчальної дисципліни	Назва навчальної дисципліни	Додаток до навчального плану										Розподіл аудиторних занять за семестрами (годин на тиждень)											
		Розподіл за семестрами			Кредитів ЄКТС	Години				Самостійна робота	Семестр												
		Екзамени	Залік	Курсові проекти		роботи	всього годин	Аудиторні з них:			5	6	7	8									
					лекції			практичні	семінарські	Тижнів у семестрі													
5. Цикл дисциплін вільного вибору студента																							
ВВС.11	Алгоритми і структури даних		5			6	180	102	34				68	78									
	Візуальне програмування																						
ВВС.12	Розпізнавання в обчислювальних системах		6			6	180	108	36				72	72									
	Основні структури даних та алгоритми їх перетворення																						
ВВС.13	Мультимедійні додатки в моделюванні та візуалізації		7			6	180	102	34				68	78						6			
	Технології побудови систем перетворення інформації																						
ВВС.14	Компоненти систем перетворення інформації		8			3	90	32	16				16	58						3			
	Створення мультимедійних проектів																						
Разом за циклом вільного вибору студента			4			21,0	630	344	120				224	286						6	6	6	3

Затверджено Вченою радою факультету математики та інформатики

(протокол № ___ від "___" ___ 201__ р.)

Декан факультету

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

8. АНОТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки

<i>Предмет:</i>	Ділова українська мова
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 3 семестр
<i>Анотація:</i>	Дисципліна вивчає основні вимоги до мовних засобів ділового стилю в математиці; логічна завершеність формування думки, чіткість висловлювань, послідовність і точність викладу думки; деякі складні випадки усного і писемного мовлення і письмо; чітке дотримання прийнятих в суспільстві норм ділового спілкування.
<i>Форми контролю:</i>	залік

<i>Предмет:</i>	Новітня історія України
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 2 семестр
<i>Анотація:</i>	Основним змістом є вивчення становлення і розвитку суспільства в Україні, основних історичних періодів, через які пройшло українство, їх особливостей, закономірностей. Дисципліна вивчає буття українського народу на всій його етнічній території із найдавніших часів до сьогодення. Дисципліна «Історія України» передбачає ґрунтовний аналіз походження українського народу, становлення та еволюцію держави, роль різних верств у житті суспільства. Особлива увага звертається на періоди існування самостійної української державності, аналізуються причини її втрати. У процесі вивчення Історії України характеризуються закономірності та особливості політичних, соціально-економічних і національно-духовних змін в Україні нового часу.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Філософія
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 8 семестр
<i>Анотація:</i>	Формування системи знань про психіку особистості як

	найвищу цінність суспільства; усвідомлення сутності механізмів психічних процесів, станів, якостей особистості як підвалин її формування в процесі виховання, навчання та освіти.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Історія української культури
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 7 семестр
<i>Анотація:</i>	Формування системи знань з історії української культури. Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами предмету та завдань історії української культури, проблем генезису та динаміки української культури, основних напрямів української художньої культури, феномену української культури в контексті європейської культурної традиції, сучасних проблем розвитку української культури.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Фізична культура
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1-2 рік, 1-4 семестр
<i>Анотація:</i>	Фізична культура у загальнокультурній та професійній підготовці студентів; соціально-біологічні основи фізичної культури; основи здорового способу та стилю життя; оздоровчі системи та спорт (теорія, методика, практика); професійно-прикладна фізична підготовка студентів; фізичні вправи залежно від професії.
<i>Форми контролю:</i>	Немає

<i>Предмет:</i>	Релігієзнавство
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Навчальний курс дозволяє студентам здобути необхідні систематизовані знання з філософії, психології, соціології та релігії, знання про функції

	<p>релігії як специфічної форми суспільної свідомості, як вагомого соціально-історичного феномену. Саме тут студенти мають змогу вивчити причини і чинники виникнення й існування релігії, ідеологію і культ, типологію світових релігій і дізнатись про участь міжнародних релігійних організацій в екуменічному, миротворчому і екологічному рухах сучасності, а також ознайомитися з основними положеннями українського законодавства про свободу совісті та релігійні організації.</p> <p>Вивчення релігієзнавства покликане сприяти становленню у суспільстві духовного клімату взаєморозуміння, поліпшенню міжрелігійних відносин та гармонізації людських стосунків у сфері свободи совісті громадян, утвердженню соціальної стабільності в суспільстві.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Етика
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Курс передбачає не тільки ознайомлення з історією формування основних теоретичних засад етики та естетики, а й залучення студентів до їх осмислення і трансформації у свою повсякденну життєву практику, а згодом і в професійну діяльність за обраним фахом. Дисципліна має виконувати дві функції: етичної та естетичної освіти, а також етичного та естетичного виховання студентської молоді, формування у неї високих моральних якостей і здатності правильно сприймати та оцінювати різноманітні явища навколишнього світу та твори мистецтва.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Політологія
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Вивчення сутності, історії, теорії та методології політичної діяльності і поведінки. Вміти

	орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках, знати і вміти давати характеристику українським політичним вченням, мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин та процесів, про об'єкт і суб'єкт політики, знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави і суспільства, мати уявлення про процеси міжнародного політичного життя, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі, володіти навичками політичної культури, вміти застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Соціологія
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета вивчення курсу «Соціологія»: виробити у студентів правильне розуміння соціальних явищ на підставі математичного світогляду; сформувані соціальне мислення, розуміння соціальних проблем, джерел їхнього виникнення і можливих шляхів їх розв'язання; допомогти студентам освоїти досягнення, які накопичені соціологічною наукою, з метою наступного використання для всебічного удосконалювання життєдіяльності суспільства в цілому й окремих соціальних груп.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Правознавство
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Формування основоположних знань з теорії держави та права; основ цивільного, трудового, сімейного права; вмінь орієнтуватись в чинному законодавстві, застосовувати теоретичні знання у практичному житті; навичок роботи з нормативно-правовими

	актами, правильно застосовувати правові норми у виробничо-службовій діяльності.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Економіка
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	Предметом вивчення дисципліни є основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Маркетинг
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	Програма дисципліни передбачає набуття студентами системних знань з теоретичних засад та організаційно-методичних основ формування та функціонування системи маркетингу на підприємстві. Предметом вивчення дисципліни є закономірності розвитку маркетингу, системи маркетингу підприємства, процеси оперативного і стратегічного управління маркетингу.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Менеджмент
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою дисципліни є формування сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовищ, прийняття адекватних управлінських рішень. Предметами вивчення та

	засвоєння в основах менеджменту є загальні закономірності, принципи формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; управлінські відносини.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Екологія
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета вивчення дисципліни – забезпечити майбутніх спеціалістів основами екологічних знань, прищепити їм екологічну культуру, дбайливе відношення до використання природних ресурсів. Висвітлити причини виникнення на нашій планеті глобальної екологічної кризи, що загрожує подальшому існуванню людства на Землі і показати можливі шляхи виходу з цієї кризи. Предметом вивчення дисципліни є вплив антропогенної діяльності на навколишнє середовище і основні принципи його охорони.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Основи підприємництва
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	«Основи підприємництва» як наука вивчають суть і функціонування підприємницької діяльності в умовах ринкових економічних відносин. Підприємництво, як сказано в Господарському кодексі України, - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Отже, предметом вивчення курсу є підприємницька діяльність фірми, підприємства, організації. Це вивчення комплексної системи підприємницької діяльності і способів досягнення успіхів у підприємстві як альтернатива

	«тінізації» економіки і збереження інтелектуального потенціалу та виходу економіки України з тривалого кризового стану. Мета вивчення дисципліни: отримання студентами базових знань із питань організації і функціонування підприємницької діяльності, її менеджменту та державного регулювання - складових основ підприємництва в умовах ринкових економічних відносин.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

2. Цикл фундаментальної та природничо-наукової підготовки

<i>Предмет:</i>	Математичний аналіз
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1-2 рік, 1-3 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета курсу полягає у наданні майбутнім спеціалістам знань у галузі сучасного математичного аналізу. Курс передбачає засвоєння таких основних змістовних модулів: теорія дійсного числа, теорія границь послідовностей і функцій, неперервність функції однієї змінної, диференціювання функції однієї змінної, дослідження функції за допомогою похідних, первісна, невизначений інтеграл, визначений інтеграл та його застосування, невластні інтеграли, диференціальне числення функцій багатьох змінних, неявні функції, числові ряди, функціональні ряди і послідовності, інтеграли залежні від параметра, подвійні і потрійні інтеграли, криволінійні та поверхневі інтеграли, ряди Фур'є.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Алгебра і геометрія
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 1 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою курсу є формування компетенцій майбутнього фахівця в галузі алгебри що сприятимуть здатності до абстрактного та конкретного аналізу, вмінню оцінювати зв'язки між різними математичними об'єктами. Сприяння розвитку логічного та аналітичного мислення студентів. Курс передбачає

	засвоєння таких основних змістовних модулів: основні алгебраїчні структури, поле комплексних чисел, кільце поліномів, матриці і визначники, системи лінійних рівнянь, векторні простори, квадратичні форми. Метою курсу є формування компетенцій майбутнього фахівця в галузі геометрії, що сприятимуть здатності до абстрактного та конкретного аналізу, розширенню можливостей геометричних уявлень та вмінню оцінювати зв'язки між різними математичними об'єктами. Сприяння розвитку логічного та аналітичного мислення студентів.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Дискретна математика
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 2 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета курсу: розкрити роль та місце дискретної математики в курсі математики; показати основні взаємозв'язки курсу з іншими розділами математики; виявити застосування дискретної математики в науковому і прикладному напрямках; забезпечити умови для підготовки кваліфікованого спеціаліста з питань дискретної математики; сформувати вміння і навички самостійного аналізу і застосування положень даної дисципліни до подальшого вивчення різних областей математики.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Диференціальні рівняння
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 4 семестр
<i>Анотація:</i>	Курс передбачає засвоєння таких основних тем: предмет та методи теорії звичайних диференціальних рівнянь, звичайні диференціальні рівняння першого порядку, розв'язані відносно похідної, звичайні диференціальні рівняння першого порядку, не розв'язані відносно похідної, звичайні диференціальні рівняння вищих порядків, лінійні диференціальні рівняння вищих порядків, системи звичайних

	диференціальних рівнянь, елементи теорії стійкості, рівняння з частинними похідними першого порядку.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Теорія алгоритмів і математична логіка
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 1,2 семестр
<i>Анотація:</i>	У результаті вивчення дисципліни „Теорія алгоритмів і математична логіка” студент повинен знати: основні поняття і теореми з теорії алгоритмів та математичної логіки; вміти: виконувати логічні операції над висловлюваннями; з’ясовувати різними методами чи є формула логіки тавтологією, суперечністю, виконуваною; подавати булеві функції у вигляді ДДНФ, ДКНФ, полінома Жегалкіна, з’ясовувати чи є система булевих функцій СДНФ, ТДНФ, МДНФ булевих функцій різними методами, будувати релейно-контактні схеми, складати схеми НАМ, оцінювати складність алгоритмів.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Теорія ймовірності та математична статистика
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 2 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета дисципліни: оволодіння студентами теоретико-методичними та практичними навичками дослідження випадкових явищ і процесів, засвоєння ними методів обробки результатів масових спостережень.</p> <p>У процесі освоєння матеріалу курсу студент повинен оволодіти основними поняттями теорії ймовірностей та математичної статистики, розуміти основні теоретико-ймовірнісні та статистичні закономірності, навчитися застосовувати ці поняття та закономірності при розв’язанні практичних задач. Вивчення курсу дає можливість студентам набути навички розв’язання теоретичних та обчислювальних задач в ситуаціях, де мають місце випадкові впливи та спостереження над достатньо великою кількістю об’єктів досліджуваної сукупності.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

3. Цикл професійної та практичної підготовки

<i>Предмет:</i>	Іноземна мова
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 1,2 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета дисципліни: розвинути у студентів важливі навички і вміння у розумінні іноземної мови як такої, що має власні фонетичну, граматичну, лексико-семантичну системи; виробити навички у розмовній практиці і на письмі, надати базові знання, пояснити основні граматичні, фонетичні, синтаксичні особливості мови, надати і закріпити на практиці певний лексичний об'єм, а також розвинути вміння висловлювати думку іноземною мовою з використанням базової лексики зі спеціальності.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Алгоритми і структури даних
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	2 курс, 1 семестр
<i>Анотація:</i>	Вивчення курсу «Алгоритми і структури даних» має за мету сформувати у студентів знання, вміння та навички, які необхідні для створення ефективних алгоритмів та їх використання при розробці програмних додатків. Програмою дисципліни передбачається вивчення наступних питань: класифікація алгоритмів, оцінки складності алгоритмів, методи розробки алгоритмів, абстрактні типи даних, статичні та динамічні, лінійні та нелінійні структури даних: табличні структури, графи, дерева та алгоритми їх обробки, алгоритми сортування та пошуку.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Архітектура обчислювальних систем
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою дисципліни є вивчення основних понять

	<p>архітектури сучасних комп'ютерів та комп'ютерних систем, компонентами апаратних засобів, механізмами передавання і управління інформацією, проектуванням та експлуатацією обчислювальних систем масового обслуговування.</p> <p>Зміст дисципліни. Побудова та архітектура ЕОМ. Історія ЕОМ. Організація та принцип дії комп'ютера. Моделі та методи ОС. Моделі навантаження. Класифікація ЕОМ. Множинність потоків. Класифікація Хендлера та Базу. Методи розпаралелювання. Архітектури обробки ЕОМ. Архітектури ЕОМ послідовної, мультипрограмної, конвеєрної обробки.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Бази даних та інформаційні системи
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 4 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Метою дисципліни є підготовка фахівця, який володіє методикою і технологією проектування та реалізації автоматизованих банків даних та баз даних. Навчання використовувати структуровану мову програмування SQL для створення запитів.</p> <p>Завдання: засвоєння загальної теорії реляційних баз даних; вироблення навиків проектувати БД та роботи з ними; вміти використовувати мову SQL для формування запитів, використовувати механізми забезпечення цілісності БД; працювати з консолями управління PostgreSQL.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Інтелектуальні інформаційні системи
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 8 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета: формування знань для виробничої, організаційної, керівної, практичної та наукової діяльності в галузі розробки та експлуатації засобів апаратного (на структурно-функціональному рівні) та</p>

	<p>програмного забезпечення для оброблення даних у мовній формі. Зміст курсу: основні напрямки та тенденції подальшого розвитку засобів сучасної інтелектуальної технології; механізми сприймання, розуміння та оброблення інтелектуальними системами зовнішньої інформації у вигляді текстів на природній мові; області використання процедур машинного оброблення природної мови; методи машинного аналізу українських текстів на фонетичному, морфологічному та семантичному рівнях; принципи дії, методи проектування алгоритмічного та програмного забезпечення обчислювальної техніки та систем автоматизованого оброблення інформації на природній мові; шляхи створення та розрахунку автоматизованих систем оброблення інформації на природній мові; методи та правила створення експлуатаційних проектів автоматизованих систем оброблення інформації на природній мові.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Комп'ютерні мережі
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета дисципліни: ознайомлення студентів з теоретичними основами функціонування, проектування, документування та обслуговування комп'ютерних мереж, а також з сучасним станом базового апаратного (маршрутизатори, комутатори тощо) та програмного (операційна система) забезпечення.</p> <p>Завдання дисципліни: ознайомити студентів з основними принципами комп'ютерних мереж, навчити створювати локальні мережі, розвинути навички використання глобальних мереж.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Методи оптимізації та дослідження операцій
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5,6 семестр

<i>Анотація:</i>	Мета викладання дисципліни: ознайомити студентів з основами теорії оптимізації, сформувавши у них уявлення про принципи і методи математичного моделювання і дослідження операцій, виробити у студентів систему знань, умінь і навиків, що необхідні для ефективного застосування ними як майбутніми фахівцями методів теорії екстремальних задач та алгоритмів оптимізації в економіці, техніці, механіці, інформатиці, природознавстві та інших галузях професійної діяльності.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Методика викладання інформатики
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 7 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета курсу – сформувавши у студентів знання, вміння та навички, необхідні для навчання основам інформатики та обчислювальної техніки, ефективного використання засобів сучасної інформаційної технології при викладанні інших предметів, для управління навчальним процесом, при його підготовці, супроводі, аналізові, коригуванні, для формування через предмет інформатики елементів інформаційної та загальної культури учнів початкових класів, інтеграції навчальних предметів і диференціації навчання, надання навчальній діяльності дослідницького, творчого характеру.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Обробка зображень та мультимедіа
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 курс, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	Вивчення курсу «Обробка зображень та мультимедіа» має за мету сформувавши у студентів знання, вміння та навички, які необхідні для ефективного використання графічних зображень та мультимедіа технологій в проектуванні та розробці програмних додатків. Програмою дисципліни

	передбачається вивчення двох розділів: обробка зображень, засоби мультимедіа. Студенти будуть знайомитися з графічним дизайном, колірними моделями, растровою та векторною графікою, кривими Без'є, тривимірною графікою. При вивченні засобів мультимедіа розглядатимуться питання: керування мультимедійним проектом, комп'ютерна анімація, подання та засоби обробки звукової інформації, подання та засоби обробки відеоінформації.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Організація та обробка електронної інформації
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 курс, 1 семестр
<i>Анотація:</i>	Вивчення курсу «Організація та обробка електронної інформації» має за мету сформуванню у студентів компетентності, необхідні для створення і використання моделей подання електронної інформації у різних форматах, використання різноманітних методів та засобів обробки електронної інформації, ефективного використання засобів сучасних інформаційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності. Студенти повинні оволодіти системною сукупністю знань і вмінь, яка містить практичні навички роботи з комп'ютером, розуміння і знання загальних принципів його побудови та функціонування, вміння використовувати сучасні програмні засоби загального і спеціального призначення (текстові та графічні редактори, електронні таблиці, математичні пакети) для збереження, обробки, пошуку та передачі різних видів інформації.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Операційні системи та системне програмування
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 рік, 5-6 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою навчальної дисципліни є: освоєння

	<p>програмування за допомогою мов низького рівня; навчитися використовувати апаратні ресурси комп'ютера; навчитися використовувати можливості операційних систем; сформувані у студентів цілісну систему знань та вмінь з метою створення ними ефективного системного програмного забезпечення.</p> <p>Під час вивчення дисципліни розглядаються наступні питання: поняття програмного забезпечення, вимоги до нього та класифікація, програмна апаратна модель процесора IA-32, синтаксис мови асемблера, системи числення, типи даних асемблера, задання операндів та методи адресації в асемблері, поняття консолі та функції Win32 API по роботі з нею, функції перетворення даних, класифікація команд асемблера, команди пересилання даних, арифметичні команди і команди передачі управління, логічні команди та команди зсуву, команди обробки ланцюгів, логічні команди та команди зсуву, складні типи даних, та їх підтримка засобами асемблера, процедури на мові асемблера, правила передачі аргументів, робота зі стеком, структура математичного співпроцесора, правила роботи з дійсними числами, представлення чисел з плаваючою комою, правила виконання операцій, команди роботи з математичним співпроцесором, структура програми з віконним інтерфейсом, методи повідомлень Win32, поняття ресурсу системи Win32 та методи роботи з ним, структура програми на основі діалогу, види та використання стандартних діалогів, робота з графічними об'єктами в системі Win32 API, функції Win32 API по роботі з файлами, розмежування доступу, методи управління пам'яттю в системі Win32, поняття багатопоточності та методи синхронізації потоків в системі Win32, динамічні бібліотеки та методи роботи з ними, програмування співпроцесора, використання розширень команд MMX та SSE, структура програм та методи операційної системи по створенню програм з</p>
--	---

	мультидокументним інтерфейсом.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Програмування в С/C++
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	1 рік, 1-2 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета: навчити студентів основам мови С++: використанню виразів, операторів, масивів та рядків, вказівників, функцій, структур, введенню-виведенню у консоль, файловому введенню-виведенню. Забезпечити вироблення практичних навичок роботи з класами, вказівниками, посиланнями та операторами динамічного розподілу пам'яті. Забезпечити засвоєння операцій перевантаження функцій, конструкторів та конструкторів копіювання. Студенти повинні набути практичних навичок реалізації успадкування, віртуальних функцій та поліморфізму, шаблонів та обробки виняткових ситуацій.</p> <p>Завдання викладання навчальної дисципліни: навчити студентів основам застосування мов С/C++. Забезпечити вироблення практичних навичок в проектуванні та програмуванні комплексних програмних продуктів загального призначення.</p> <p>Зміст дисципліни. Основи С++. Вирази мови С++. Оператори мови С++. Масиви і рядки. Вказівники. Функції. Структури, об'єднання, списки та оператор typedef. Введення-виведення у консоль.</p> <p>Операції з файлами та робота з пам'яттю.</p> <p>Файлове введення-виведення. Масиви, вказівники, посилання і оператори динамічного розподілу пам'яті. Препроцесор. Обробка виняткових ситуацій. Основи системи введення-виведення. Файлова система.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Програмування в С#
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 3-4 семестр

<i>Анотація:</i>	<p>Метою курсу є навчити студентів основам мови C#: використанню виразів, операторів, масивів та рядків, вказівників, функцій, структур, введенню-виведенню у консоль, файлового введенню-виведенню. Забезпечити вироблення практичних навичок роботи з класами, вказівниками, посиланнями та операторами динамічного розподілу пам'яті. Забезпечити засвоєння операцій перевантаження функцій, конструкторів та конструкторів копіювання. Студенти повинні набути практичних навичок реалізації успадкування, віртуальних функцій та поліморфізму, шаблонів та обробки виняткових ситуацій.</p> <p>Мета: отримати базові знання про технології Java Standard Edition, а також супутні технології. Завдання викладання навчальної дисципліни: навчити студентів основам застосування мов JAVASE.</p> <p>Зміст дисципліни. Принципи побудови сучасного багатошарового програмного забезпечення. Концепція MVC. Основи побудови мобільних додатків. Загальна характеристика мови Java (історія, платформи, фундаментальні властивості, віртуальна машина і байт-код, програмні моделі, безпека). Написання найпростіших консольних прикладних програм. Типи даних та основні операції з ними. Основні управляючі конструкції. Масиви. Рядки. Основні сервісні функції. Основні ООП характеристики Java. Наслідування і поліморфізм. Абстрактні класи й інтерфейси. Внутрішні класи. Виключення. Багатопотоковість.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Паралельні та розподілені обчислення
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	3 курс, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета викладання навчальної дисципліни полягає в: розкритті актуальних аспектів проведення високоефективних обчислень шляхом застосування алгоритмів багатопоточного, паралельного та</p>

	<p>розподіленого програмування; формуванні у студентів цілісної системи знань та вмінь з метою використання ними сучасних інформаційних технологій при розробці систем реального часу та систем математичної обробки інформаційних масивів.</p> <p>Завдання викладання навчальної дисципліни: навчити студентів здійснювати вибір типу обчислювального процесу (розподіленого, багатопоточного чи розпаралеленого), а також методології його реалізації.</p> <p>Зміст дисципліни. Програмування із розподіленими змінними. Задача паралельного програмування. Інтерактивний та рекурсивний паралелізм. Процеси і синхронізація. Неподільні дії та оператори очікування. Блокування і бар'єри. Семафори. Монітори. Реалізація семафорів та моніторів.</p> <p>Розподілене та синхронне паралельне програмування. Передача повідомлень. Віддалений виклик процедур і рандеву. Синхронні сокети. Асинхронні сокети. Моделі взаємодії процесів. Наукові обчислення. Мови, компілятори та інструментальні засоби.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Платформи корпоративних інформаційних систем
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 7 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета: набуття студентами необхідних теоретичних знань та практичних навичок для розробки програмного забезпечення на платформі JavaEE. Завдання викладання навчальної дисципліни: навчити студентів основам застосування мов JAVA EE. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: принципи побудови сучасного багатошарового програмного забезпечення. Концепцію MVC. Основи побудови серверних додатків.</p> <p>Java Platform, Enterprise Edition – обчислювальна корпоративна платформа Java. Платформа надає API та середовище для розробки і виконання корпоративного програмного забезпечення,</p>

	<p>включаючи мережеві та веб сервіси, інші масштабовані, розподілені додатки. Java EE розширює стандартну платформу Java (Java SE - Java Standart Edition).</p> <p>Зміст дисципліни. Основи Java EE, огляд концепцій і можливостей; масштабовуваність; багаторівнева архітектура; архітектура Java EE; інструменти розробки (на прикладі середовища розробки IntelliJ IDEA); основи Java Server Faces; HTTP Servlets; Java Server Pages (JSP); Faces Servlet; сервлетні фільтри; HTTP сесії та JSF; настроювання JSF; обробка виключень; компонентна модель і MVC у застосуванні до Java Server Faces; message Driven EJB – призначення і застосування. Java Message Service API; основи Object Relational Mapping; Веб-сервіси та Java EE, Java Web Services (JWS).</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Програмування та підтримка веб-застосунків
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік 8 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета викладання навчальної дисципліни полягає в: розкритті актуальних аспектів побудови динамічних web-додатків; формуванні цілісної системи знань та вмінь з метою використання сучасних інформаційних технологій при розробці систем з віддаленим доступом; формуванні практичних навичок використання систем управління базами даних для web-розробок; формуванні практичних навичок застосування web-програмування для розв'язування прикладних задач; встановленні предметних зв'язків даної навчальної дисципліни з іншими нормативними та варіативними дисциплінами.</p> <p>Завдання викладання навчальної дисципліни: навчити студентів використовувати основні оператори мови PHP, маніпулювати рядками за допомогою регулярних виразів, використовувати системи управління базами даних, зокрема MySQL, у</p>

	<p>повсякденній діяльності. Студенти повинні оволодіти ООП на PHP, вміти керувати сеансами, вирішувати задачі аутентифікації тощо.</p> <p>Зміст дисципліни. Основи PHP. Основи серверної мови створення сценаріїв – PHP. Масиви у PHP. Багатократне використання коду. Створення функцій. Збереження і відновлення даних. Робота з файлами. Використання бази даних MySQL за допомогою PHP. Об'єктно-орієнтоване програмування у PHP.</p> <p>Методи обробки даних . Задача аутентифікації. Керування сеансами. Використання функцій для роботи з мережею та протоколами. Маніпулювання рядками та регулярні вирази. Використання функцій PHP для роботи з XML.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Системний аналіз та теорія прийняття рішень
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 рік, 8 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>У курсі подаються основні положення теорії систем, системного аналізу, основні напрямки сучасних системних досліджень, теорії прийняття рішень та управління, інформаційної підтримки системного аналізу соціально-економічних систем.</p> <p>Зміст дисципліни. Загальні поняття системотехніки. Системний аналіз. Моделювання систем. Теорія прийняття рішень. Прийняття управлінських рішень. Системи підтримки прийняття рішень.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Теорія програмування
<i>Статус:</i>	Нормативна
<i>Рік, семестр</i>	4 курс, 7 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета курсу Теорія програмування – сформувати у студентів компетенції, необхідні для ефективного використання теоретичних положень програмування при розробці прикладного і системного програмного забезпечення.</p> <p>Програмою дисципліни передбачається вивчення</p>

	основних поняття теорії програмування, природних та формальних мов, підходів до формалізації мов специфікацій та програмування, синтактики: формальні мови та граматики, автоматних формалізмів сприйняття мов, розв'язні та нерозв'язні проблеми теорії формальних мов, семантики програм та методи їх подання, рекурсії в мовах програмування, теорії найменшої нерухомої точки та її застосування.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

4. Цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу

<i>Предмет:</i>	Практика технічного перекладу
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 3-4 семестр
<i>Анотація:</i>	Мета навчальної дисципліни: розвинути у студентів важливі навички і вміння у розумінні англійської мови як такої, що має власні фонетичну, граматичну, лексико-семантичну системи; виробити навички у розмовній практиці і на письмі, надати базові знання, пояснити основні граматичні, фонетичні, синтаксичні особливості мови, надати і закріпити на практиці певний лексичний об'єм, а також розвинути вміння висловлювати професійну думку англійською мовою з використанням лексики зі спеціальності.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Педагогіка та педагогічна майстерність
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 курс, 6 семестр
<i>Анотація:</i>	<i>Мета:</i> надання майбутнім бакалаврам знань та вмінь організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. <i>Зміст дисципліни</i> розкривається в темах: Структура системи вищої освіти в Україні. Історія української вищої школи, освіти та педагогіки. Різномірнева система вищої освіти в Україні та в країнах Західної Європи і США. Болонська конвенція. Державні та галузеві стандарти вищої освіти. Стандарти вищої освіти ВНЗ. Засоби діагностики

	якості вищої освіти. Правове регулювання діяльності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України. Сутність педагогічного процесу та його закономірності. Методи навчання у вищій школі. Загальні положення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Курсова та предметна системи організації навчального процесу у сучасній вищій школі, модульна система навчання. Підготовка до лекції та її проведення. Підготовка до практичних, семінарських, лабораторних занять та їх проведення. Організація індивідуальної та самостійної позааудиторної роботи студентів. Основні принципи, методи і форми контролю знань студентів. Модульно-рейтингова та кредитно-модульна технології навчання. Підготовка навчально-методичних та дидактичних матеріалів.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Вступ в спеціальність
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	1 рік 1 семестр
<i>Анотація:</i>	В курсі навчальної дисципліни вивчаються постановки задач і простіші методи алгоритмізації; простіші методи збору, аналізу і обробки інформації.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Цифрова техніка
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 3 семестр
<i>Анотація:</i>	У курсі подаються інформаційні, математичні, та логічні основи цифрової техніки; схемотехніка цифрових елементів комбінаційних та послідовнісних пристроїв; принципи побудови і функціонування елементів, типових вузлів і пристроїв цифрової і мікропроцесорної техніки; програмні засоби проектування цифрових та мікропроцесорних систем.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Мікропрограмування
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	2 рік, 4 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою курсу є отримання студентами необхідного рівня знань, необхідного для побудови спеціалізованих обчислювальних процесів на базі програмованих логічних інтегральних схем різних типів, з використанням мови програмування Verilog
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Мікропроцесорні системи
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 курс, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою є отримання студентами необхідного рівня знань для самостійної творчої праці в галузі цифрової електроніки та мікропроцесорної техніки, та отримання необхідного рівня знань які дозволяють проектувати системи автоматичного керування на базі мікроконтролерів.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Аналіз даних
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3 курс, 5 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою є оволодіння сучасними методами та засобами аналізу й обробки даних, теоретичними положеннями та основними застосуваннями аналізу даних в різних галузях, підготовка до подальшого використання в навчальних курсах, сприяння розвитку логічного та аналітичного мислення
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Теорія інформації та кодування
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	2 курс, 3 семестр
<i>Анотація:</i>	Теорія інформації та кодування – це наукова дисципліна, яка вивчає способи передачі і зберігання інформації найбільш надійним та економічним

	методом. Метою викладання дисципліни є оволодіння знаннями по теорії передачі інформації по каналах зв'язку для контролю і управління технологічними процесами. Положення цієї теорії можуть також використовуватися при розробці будь-яких цифрових пристроїв у різних галузях науки і техніки.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Перетворення форми інформації
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	4 курс, 7 семестр
<i>Анотація:</i>	У курсі подаються основи перетворення форми інформації, методи та засоби аналого-цифрового та цифро-аналогового перетворення, теорія та принципи побудови аналого-цифрових і цифро-аналогових перетворювачів. Зміст дисципліни. Сигнали та їх види. Квантування. АЦП. Класифікація АЦП. Сфера застосування АЦП. Види АЦП. Цифро-аналогові перетворювачі та їх види.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Цифрова обробка інформації
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	4 курс, 8 семестр
<i>Анотація:</i>	Метою дисципліни є вивчення основ цифрової обробки інформації, сучасних методів та засобів цифрової обробки інформації. Методи обробки цифрових сигналів. Перетворення Фур'є. Спектри, їх класифікація. Дискретне перетворення Фур'є. Дискретні ортогональні перетворення. Кореляційний аналіз. Засоби цифрової обробки інформації.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	Безпека інфотехнологій
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	2 курс, 4 семестр

<i>Анотація:</i>	Метою дати студентам знання в галузі криптографії та криптоаналізу. Дисципліна знайомить з основними принципами роботи криптографічних систем, математичними моделями джерел інформації, поняттями теоретичної та практичної секретності. Конкретні типи алгоритмів шифрування та криптографічних перетворень розглядаються у відповідності з їх класифікацією на класичні схеми, системи потокового шифрування, системи блочного шифрування та системи захисту інформації з відкритим ключем.
<i>Форми контролю:</i>	Екзамен

<i>Предмет:</i>	БЖД і цивільний захист
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	4 курс, 8 семестр
<i>Анотація:</i>	<p>Мета дисципліни: формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу. Завдання дисципліни: засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків. Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

5. Цикл дисциплін вільного вибору студента

<i>Предмет:</i>	Спеціалізація Комп'ютеризовані системи та мережі
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3-4 рік, 5-8 семестр
<i>Анотація:</i>	Студент в результаті вивчення дисциплін даної спеціалізації володітиме знаннями, вміннями і навиками, які необхідні для роботи систем комп'ютерної математики та математичних розрахунків в цілому; оволодіє навичками використання систем комп'ютерної математики для автоматизації розрахунків і моделювання; Студент отримає базові теоретичні знання і практичні навички з ефективного кодування повідомлень і завадозахищеного обміну даними, необхідних для застосування при розробці та експлуатації розосереджених інформаційних систем. Студент вмітиме формувати вимоги до програмного забезпечення, працювати індивідуально і в команді, проявляти вміння та навички, необхідні для професійного, особистісного розвитку; вивчить психологічних аспектів ефективної комунікації та сформує навички ефективного управління командою та роботі в команді.
<i>Форми контролю:</i>	Залік

<i>Предмет:</i>	Спеціалізація Системний інжиніринг
<i>Статус:</i>	Вибіркова
<i>Рік, семестр</i>	3-4 рік, 5-8 семестр
<i>Анотація:</i>	Студент в результаті вивчення дисциплін даної спеціалізації розроблятиме індивідуальне програмне забезпечення (на замовлення) та адаптуватиме пакети програм до специфічних потреб користувачів; використовуватиме спеціалізовані інтегральні мікросхеми при побудові пристроїв і засобів автоматизації технологічних об'єктів; проектуватиме системи управління на основі мікропроцесорних систем. володітиме знаннями, вміннями і навиками, які необхідні для розроблення, впровадження і використання систем оброблення інформації

	<p>алгоритмічними методами з використанням комп'ютерної техніки, математичних методів і алгоритмів у різних галузях науки і народного господарства. Студент розроблятиме індивідуальне програмне забезпечення (на замовлення) та адаптуватиме пакети програм до специфічних потреб користувачів; використовуватиме спеціалізовані інтегральні мікросхеми при побудові пристроїв і засобів автоматизації технологічних об'єктів; проектуватиме системи управління на основі мікропроцесорних систем. Студент вмітиме формувати вимоги до програмного забезпечення, працювати індивідуально і в команді, проявляти вміння та навички, необхідні для професійного, особистісного розвитку; вивчить психологічних аспектів ефективної комунікації та сформує навички ефективного управління командою та роботі в команді.</p>
<i>Форми контролю:</i>	Залік

9. ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ ТА КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ 014.09 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІНФОРМАТИКА):

За період навчання студенти отримують неперервну наскрізну підготовку з сучасних технологій програмування, методів проектування програмного забезпечення, розробки Інтернет-додатків та Web-сайтів, ефективних структур баз даних, мережових технологій, адміністрування розподілених комп'ютерних систем. Крім того, студенти набувають знання з аналізу і синтезу інтелектуальних систем різного призначення, у тому числі здатних самонавчатися, набувають навичків розробки систем для захисту інформації, розпізнавання образів, штучних нейронних мереж, Web-дизайну та інше. Випускники працюють спеціалістами з розробки програмного забезпечення, інформаційної безпеки, керівниками проектів, системними адміністраторами мереж, розробниками систем Internet-комерції, Web-дизайнерами, викладачами навчальних закладів.

Фахівець з спеціальності «інформатика» повинен:

1. Вміти аналізувати предметну область і давати опис предмету дослідження – природних, техногенних, економічних та соціальних об'єктів та процесів інформатизації, – використовуючи методи збору, аналізу та обробки інформації.
2. Вміти з'ясувати особливості предмету дослідження на базі методів системного аналізу та кібернетики.
3. Вміти будувати інформаційні моделі предмету дослідження: описувати його суттєві параметри та змінні величини, виокремлювати його вхідні та вихідні параметри та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними.
4. Вміти розробляти математичні моделі об'єктів і процесів інформатизації, використовуючи методи формального опису систем, математичної логіки, моделювання та системного аналізу на основі результатів проведених досліджень.
5. Вміти розробляти детерміновані та стохастичні моделі об'єктів та процесів інформатизації, використовуючи методи математичного моделювання, вміти ідентифікувати їх параметри.
6. Вміти аналітично досліджувати властивості математичних моделей (коректність, повнота, складність, точність моделей; існування, єдиність і стійкість розв'язків, тощо).

7. Вміти розробляти та досліджувати математичні моделі оптимізації, прогнозування, оптимального керування та прийняття рішень для об'єктів та процесів інформатизації.
8. Вміти аналізувати адекватність моделі предмету дослідження та вносити необхідні корективи до розробленої моделі.
9. Вміти розробляти концепції комп'ютерної реалізації моделі предмету дослідження на основі алгоритмічного, структурного, об'єкто-зорієнтованого, компонентного, аспектно-орієнтованого, сервіс-орієнтованого, мультиагентного та інших сучасних підходів, використовувати концепції паралельної обробки інформації.
10. Вміти визначати оптимальний варіант концепції комп'ютерної реалізації моделі в процесі аналізу вимог на різних етапах її життєвого циклу та розробляти концепцію відповідної комп'ютеризованої системи.
11. Вміти використовувати, розробляти та досліджувати математичні методи та алгоритми обробки даних (статистичні, алгебраїчні, комбінаторні, теоретико-інформаційні та інші).
12. Вміти використовувати, розробляти та досліджувати алгоритми розв'язування задач моделювання об'єктів і процесів інформатизації, задач оптимізації, прогнозування, оптимального керування та прийняття рішень, тощо.
13. Вміти використовувати, розробляти та досліджувати алгоритми функціонування комп'ютеризованих систем методами неперервної, дискретної математики, математичної логіки тощо.
14. Вміти розробляти та використовувати математичні методи та алгоритми обчислювальної геометрії.
15. Вміти оцінювати складові ефективності алгоритмів функціонування комп'ютеризованих систем.
16. Вміти узагальнювати досвід побудови адекватних математичних моделей природних, техногенних та соціальних процесів.
17. Вміти оформлювати отримані результати у вигляді науково-технічної документації, звітів та статей.
18. Вміти збирати та систематизувати інформацію про предмет проектування за допомогою методів добування даних та знань.
19. Вміти формулювати бізнес-вимоги, вимоги користувача, системні вимоги, функціональні, нефункціональні, експлуатаційні вимоги, антивимоги, тощо до комп'ютеризованих систем.

20. Вміти враховувати та застосовувати вимоги чинних державних та міжнародних стандартів щодо виконання робіт з проектування комп'ютеризованих систем.
21. Вміти специфікувати вимоги (давати формалізований опис) з використанням мов специфікацій та формулюванням критеріїв перевірки.
22. Вміти аналізувати специфікації на узгодженість, повноту та несуперечливість, реалізованість, пріоритетність, необхідність та однозначність використання, можливість перевірки тощо.
23. Вміти забезпечувати трасування вимог, будувати прототип системи, розробляти тести.
24. Вміти використовувати програмні методи та засоби підтримки побудови та аналізу специфікацій.
25. Вміти будувати абстрактну архітектуру (логічну модель) комп'ютеризованої системи.
26. Вміти відокремлювати основні архітектурні компоненти, описувати їх функції, зв'язки (інтерфейси) між ними та правила, що регламентують ці зв'язки в централізованій та розподіленій архітектурі.
27. Вміти обирати адекватний архітектурний стиль та необхідні архітектурні шаблони.
28. Вміти проводити верифікацію архітектурних рішень та оцінювати їх ефективність за допомогою прототипів, імітаційних моделей, логіко-математичних доведень тощо.
29. Вміти визначати апаратну платформу та програмне середовище, що відповідають обраній архітектурі.
30. Вміти використовувати програмні методи та засоби підтримки архітектурного проектування.
31. Вміти документувати прийняті архітектурні рішення.
32. Вміти використовувати основні парадигми проектування програмного забезпечення: структурну, об'єкто-орієнтовану, компонентну, аспектно-орієнтовану, сервіс-орієнтовану, мультиагентну, розподілену тощо для розробки проекту комп'ютеризованої системи.
33. Володіти методами опису основних понять програмування, вміти задавати семантику та синтаксис конструкцій мов програмування.
34. Володіти мовами моделювання програмного забезпечення комп'ютеризованих систем (UML, GPSS тощо).

35. Вміти планувати життєвий цикл програмного забезпечення та розробляти модель керування ресурсами.
36. Вміти проводити аналіз дефектів, помилок та ризиків у життєвому циклі програмного забезпечення, обирати та формувати вимоги до характеристик якості.
37. Вміти розробляти фізичну модель (компонентну модель, модель розгортання тощо) програмного забезпечення.
38. Вміти проектувати тести для перевірки окремих компонентів програмного забезпечення.
39. Вміти застосовувати алгоритми та методи захисту інформації у проектах комп'ютеризованих систем.
40. Вміти використовувати програмні (автоматизовані) методи та засоби підтримки проектування програмного забезпечення.
41. Вміти розробляти концептуальну модель СКБД на основі збору, аналізу і формулювання вимог до даних.
42. Вміти розробляти логічну модель СКБД на основі порівняльного аналізу моделей подання даних: реляційних, ієрархічних, об'єкто-орієнтованих, мережних, розподілених, багатовимірних, та інших.
43. Вміти розробляти фізичну модель СКБД (компонентну модель, модель розгортання тощо) на основі визначення особливостей зберігання даних, методів доступу і т.п.
44. Для реляційних БД вміти розробляти таблиці, використовувати методи редагування даних, використовувати методи реляційної алгебри, вміти проводити нормалізацію відношень тощо.
45. Вміти класифікувати інтелектуальні системи та розробляти їх концептуальні моделі на основі аналізу предметної області, використовуючи методи добування та структурування знань.
46. Володіти моделями подання знань (формально-логічні, фреймові, продукційні, семантичні тощо).
47. Володіти методами логічного виведення (дедуктивні, індуктивні, семантичні тощо).
48. Вміти розробляти фізичну модель інтелектуальної системи (компонентна модель, модель розгортання тощо) на основі визначення особливостей зберігання даних, методів доступу і т.п.
49. Володіти теорією нечітких множин, лінгвістичних змінних, моделями та методами виведення для систем з нечіткою логікою.
50. Вміти використовувати поширені протоколи Інтернет при проектуванні комп'ютеризованих систем.

51. Вміти розробляти модель та структуру Інтернет-серверу, використовуючи технології розподілених застосувань
52. Вміти проектувати інформаційні веб-ресурси з інтеграцією зовнішніх даних і програмних продуктів за допомогою технологій Java, Perl, PHP тощо.
53. Володіти основами веб-дизайну.
54. Вміти розробляти концепцію побудови локальних комп'ютерних мереж на основі стандартних протоколів і інтерфейсів (HTTP, FTP, TCP/IP, WAP, Wi-Fi тощо). Вміти вибирати топологію комп'ютерної мережі.
55. Вміти планувати мережну інфраструктуру, програмне і апаратне забезпечення, фізичне розміщення користувачів, ділення мережі на сегменти, мережні протоколи тощо. Вміти розробляти логічну і фізичну структуру локальної комп'ютерної мережі, топологію структурованих кабельних систем.
56. Вміти вибирати програмне забезпечення комп'ютерних мереж за допомогою нормативно-довідкової інформації, використовуючи процедури аналізу типових проектних рішень.
57. Володіти методами захисту інформації в локальних мережах.
58. Володіти методами цифрового подання та обробки графічної, звукової та відео інформації; знати та вміти обирати формати графічних, звукових та відео файлів; володіти засобами їх перетворення, методами підготовки мультимедійних презентацій тощо.
59. Володіти основами комп'ютерної графіки, вміти використовувати моделі передачі кольору, моделі візуалізації інформації (растрові, векторні, фронтальні, та інші), формати графічних файлів.
60. Володіти методами проектування динамічних графічних об'єктів (двовимірних та тривимірних) для програмних систем комп'ютерної графіки (ігри, відео кліпи тощо).
61. Вміти використовувати у своєму житті норми етики та правила коректної поведінки по відношенню до людей, тварин та довкілля, методика та засоби організації здорового способу життя.
62. Вміти дотримуватись законів екології довкілля та безпеки життєдіяльності, норм діючого чинного законодавства.
63. Бути творчою та креативною особистістю, використовувати системний підхід для розв'язування професійних завдань, наполегливо досягати мету та якісно виконувати роботу у професійній сфері.

64. Вміти працювати в колективі розробників та організувати його роботу з проектування та розроблення комп'ютеризованої системи та після проектного її супроводу з врахуванням етичних, філософських та релігійних позицій, історії та культури суспільства, особливостей психології поведінки членів колективу.
65. Володіти методами міжособистісних комунікацій, дотримуючись норм толерантності, та вміти адаптуватися до різних практичних умов для ефективної праці в колективі
66. Вміти планувати роботи з проектування та розроблення комп'ютеризованої системи, оцінювати потрібний час та витрати праці, оформлювати технічне завдання та бізнес-план програмістського проекту, з урахуванням бюджету проекту, штатного розпису, кваліфікації розробників тощо.
67. Вміти використовувати методики викладання основ інформатики та математики для професійно-технічної освіти нижчого рівня, ніж вища освіта.
68. Вміти організувати роботу колективу з дотриманням техніки безпеки та гігієни праці, попередження або зменшення рівня аварійності, рівня ймовірного пошкодження обладнання.
69. Вміти планувати та керувати роботами з проектування та розроблення комп'ютеризованої системи та післяпроектного її супроводу.
70. Вміти приймати управлінські рішення на основі чинного законодавства, з урахуванням їх впливу на права членів колективу розробників та розумінням особистої відповідальності щодо їх наслідків.
71. При прийнятті управлінських рішень вміти враховувати особливості культури, етики, віросповідання, психології особистості членів колективу тощо.
72. Володіти засобами менеджменту проектів.
73. Вміти забезпечувати захист персоналу та об'єкту господарювання згідно з діючими нормативними документами в умовах надзвичайних ситуацій.
74. Вміти дотримуватись законів екології довкілля та безпеки життєдіяльності.
75. Володіти основами програмування та мовами різних рівнів (машинними, асемблерними, високого рівня, проблемно та предметно орієнтованими).

76. Володіти загальними принципами функціонування та архітектури комп'ютерних систем та основами операційних систем.
77. Володіти системним програмним забезпеченням, знати принципи роботи компіляторів, інтерпретаторів, компоувальників, налагоджувачів, утиліт, систем управління файлами, драйверів тощо.
78. Вміти використовувати прикладне програмне забезпечення, зокрема пакети прикладних програм, офісні, навчальні, мультимедійні, графічні, типографські системи, системи керування вмістом (contentmanagment), порталом, підприємством тощо.
79. Володіти методами збереження, обробки та редагування інформації в системах керування базами даних.
80. Вміти використовувати інтелектуальні системи, бази знань.
81. Володіти основами Інтернет-технологій і методами адміністрування Інтернет-серверів, розробки та підтримки інформаційного порталу Інтернет, веб-інтерфейсів.
82. Знати основи комп'ютерних мереж, володіти технологіями побудови та адміністрування мереж.
83. Володіти технологіями та методами захисту інформації в комп'ютеризованих системах та мережах.
84. Вміти розробляти програмне забезпечення комп'ютеризованої системи з використанням технологій програмування, заснованими на структурній, об'єктно-орієнтованій, компонентній, аспектно-орієнтованій, сервіс-орієнтованій, мультиагентній, розподіленій, логічній та інших парадигмах.
85. Вміти розробляти програмне забезпечення для локальних комп'ютерних мереж, Інтернет-серверів, інформаційних порталів Інтернет, веб-інтерфейсів.
86. Володіти основами технологій розробки баз даних та систем керування базами даних, інтелектуальних систем, баз знань тощо.
87. Вміти використовувати мультимедійні, графічні системи, пакети графічних бібліотек для розробки програмних систем комп'ютерної графіки (ігри, відео кліпи тощо).
88. Володіти технологіями та методами розроблення програмного забезпечення для захисту інформації в комп'ютеризованих системах та мережах.
89. Вміти контролювати якість виконання проектних робіт та розроблення комп'ютеризованої системи колективом розробників із врахуванням діючих державних, міжнародних, професійних та корпоративних стандартів.

90. Вміти проводити контроль відповідності розробленої комп'ютеризованої системи встановленим замовником вимогам.
91. Вміти контролювати правильність роботи програмного забезпечення розробленої комп'ютеризованої системи за допомогою тестування на різних рівнях (модульному, інтеграційному, системному, тощо).
92. Вміти розробляти тести (тестові набори, сценарії та коди) для контролю комп'ютеризованих систем.
93. Вміти контролювати та перевіряти правильність експлуатації встановленого програмного забезпечення комп'ютеризованої системи згідно чинних норм та стандартів.
94. Вміти контролювати та здійснювати моніторинг працездатності системного та прикладного програмного забезпечення в умовах експлуатації комп'ютеризованих систем.
95. Вміти контролювати дотримання вимог безпеки праці, санітарно-гігієнічних вимог на робочому місці.
96. Вміти аналізувати повідомлення спеціалізованих інформаційних видань та фірм – виробників програмного забезпечення про тенденції у створенні нових інформаційних технологій, вміти робити відповідний прогноз щодо їх розвитку та можливих застосувань.
97. Знати основи апаратної частини комп'ютерів (персональних, спеціалізованих комп'ютерів, кластерів тощо) та володіти навичками з обслуговування комп'ютерної техніки на рівні користувача.
98. Володіти навичками обслуговування інфраструктури комп'ютерних мереж, відповідного програмного і апаратного забезпечення.
99. Володіти методами та сучасними програмними засобами для налагодження програм та програмних комплексів.
100. Вміти налагоджувати та обслуговувати системне програмне забезпечення та операційні системи, встановлені у сучасних установах, підприємствах та фірмах.
101. Вміти налагоджувати та обслуговувати прикладне програмне забезпечення, зокрема пакети прикладних програм, офісні, мультимедійні, графічні, навчальні системи, системи керування вмістом (contentmanagement), порталом, підприємством тощо.
102. Володіти технологіями налагодження та обслуговування та експлуатації програмного забезпечення комп'ютерних мереж.
103. Вміти налагоджувати та обслуговувати програмне забезпечення Інтернет-серверів, інформаційних порталів Інтернет, веб-інтерфейсів.
104. Вміти налагоджувати та обслуговувати комерційні системи керування базами даних, інтелектуальні системи, бази знань,

супроводжувати експлуатацію розроблених програмних продуктів в організаціях та на підприємствах.

105. Здатність продемонструвати знання основних психолого-педагогічних теорій навчання, методики навчання інформатики у середній і вищій школі.
106. Знати концептуальні засади освіти в галузі інформатики, цілі і завдання навчання інформатики в середній і вищій школі.
107. Здатність продемонструвати знання методології наукового пізнання та формування інформаційної картини світу.
108. Здатність продемонструвати знання законів, методів та методик проведення наукових та прикладних досліджень.
109. Здатність аналізувати, оцінювати педагогічні явища, робити висновки і коригувати навчальну діяльність учнів та студентів й власну професійну діяльність.
110. Здатність до самостійного вивчення нових питань інформатики та методики навчання інформатики за різноманітними інформаційними джерелами.
111. Здатність використовувати знання й практичні навички з фундаментальних дисциплін у практичній діяльності.
112. Здатність обирати ефективні методи розв'язування задач з інформатики.
113. Здатність застосовувати сучасні форми, методи, засоби і технології навчання інформатики, для забезпечення якості навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі.
114. Здатність використовувати технології дистанційної освіти у навчальному процесі.
115. Здатний проектувати дидактичні електронні ресурси із використанням сучасного інструментарію; оцінювати ефективність застосування дидактичних електронних ресурсів.
116. Здатність використовувати міжнародні інформаційні ресурси і системи управління знаннями в інформаційному забезпеченні процесу навчання.
117. Здатність ефективно працювати в педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях, організувати співпрацю учнів (студентів) у навчальному процесі з інформатики та у позакласній (позааудиторній) діяльності.
118. Здатність вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності кваліфікацію вчителя інформатики.

10. ОПИС РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНЦІЇ)

соціально-культурні

- знання та розуміння норм етики та правил поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);
- знання норм здорового способу життя та розуміння щодо необхідності їх дотримання впродовж усього життя;
- знання правових норм і законів суспільства та розуміння щодо необхідності їх дотримання впродовж усього життя;
- розуміння необхідності навчання та власного розвитку впродовж усього життя;
- розуміння необхідності конструктивного ставлення до критики та самокритики, оцінювання та презентації власного досвіду та досягнень;
- знання та розуміння законів, закономірностей, методів та підходів творчої та креативної діяльності, системного мислення у професійній сфері;
- знання та розуміння законів та методів міжособистісних комунікацій, норм толерантності, ділових комунікацій у професійній сфері, ефективної праці в колективі, адаптивності;
- розуміння необхідності бути наполегливим у досягненні мети та якісного виконання робіт у професійній сфері.

загальнонаукові (фундаментальні)

- знання основ філософії, логіки, психології, культурології, етики та естетики, педагогіки, соціології, екології та безпеки життєдіяльності, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, спрямовують її до етичних цінностей;
- знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;
- знання фундаментальних розділів математики, в обсязі, необхідному для володіння математичним апаратом системних наук та кібернетики, здатність використовувати математичні методи в інформатиці;
- базові знання з системних та кібернетичних наук, необхідних для засвоєння загально-професійних дисциплін з інформатики;
- базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій.

професійні (предметні, психолого-педагогічні, призначення)

- знання методології системних досліджень, методів дослідження та аналізу складних природних, техногенних, економічних та соціальних об'єктів та процесів, розуміння складності об'єктів та процесів різної

природи, їх різноманіття, багатофункціональність, взаємодію та умови існування для розв'язання прикладних і наукових завдань в галузі системних наук та кібернетики;

- знання математичних методів побудови та аналізу моделей природних, техногенних, економічних та соціальних об'єктів та процесів інформатизації, розробки математично обґрунтованих алгоритмів функціонування комп'ютеризованих систем (інформаційних систем, систем штучного інтелекту тощо);

- знання та розуміння загальних принципів функціонування та архітектури комп'ютерних систем та основ операційних систем, володіння системним та прикладним програмним забезпеченням;

- знання вимог чинних державних та міжнародних стандартів, методів і засобів проектування комп'ютеризованих систем, життєвого циклу їх програмного забезпечення;

- знання та розуміння основ програмування, мов різних рівнів та їхніх переваг для розв'язання конкретних задач, методів розроблення програмного забезпечення комп'ютеризованих систем з використанням сучасних технологій;

- знання базових принципів організації та функціонування апаратних засобів сучасних комп'ютеризованих систем та мереж, їх основних характеристик, можливостей і застосуванню в різних предметних областях;

- знання основних методів та підходів щодо організації, планування, керування та контролю роботами з проектування, розроблення, післяпроектного супроводу та експлуатації програмного забезпечення комп'ютеризованих систем;

- знання та розуміння методів системного аналізу та теоретичної кібернетики щодо побудови інформаційних моделей об'єктів та процесів різної природи;

- знання математичних методів системного аналізу та кібернетики, методів математичного моделювання для побудови та аналітичного дослідження детермінованих та стохастичних моделей об'єктів і процесів інформатизації, моделей оптимізації, прогнозування, оптимального керування та прийняття рішень;

- знання сучасних методів розробки та оптимізації концепцій комп'ютерної реалізації моделей об'єктів і процесів інформатизації;

- Знання математичних методів розробки та дослідження алгоритмів розв'язування задач моделювання об'єктів і процесів інформатизації,

алгоритмів функціонування інформаційних систем та методик оцінювання складових ефективності даних алгоритмів;

- знання методів побудови та верифікації абстрактної архітектури комп'ютеризованої системи та знання апаратних платформ та програмних середовищ, що відповідають побудованій архітектурі;

- знання методів виявлення, формулювання, специфікації, аналізу та трасування вимог до комп'ютеризованих систем на етапі їх проектування, методів проектування та верифікації абстрактної архітектури комп'ютеризованих систем;

- знання основних парадигм проектування та мов моделювання програмного забезпечення комп'ютеризованих систем, методів планування життєвого циклу програмного забезпечення та розроблення моделі керування ресурсами;

- знання методів побудови концептуальної, логічної та фізичної моделей проектування систем керування базами даних;

- знання моделей подання знань, методів добування та структурування знань, логічного виведення для розроблення баз знань та інтелектуальних систем;

- знання основних протоколів Інтернет, моделі та структури Інтернет-серверів проектування інформаційних WEB-ресурсів з інтеграцією зовнішніх даних і програмних продуктів, з використанням методів захисту інформації;

- знання методів розробки проекту локальної комп'ютерної мережі на основі стандартних протоколів і інтерфейсів, планування мережної інфраструктури, програмного та апаратного забезпечення, розроблення логічної та фізичної моделей локальної комп'ютерної мережі, топологію структурованих кабельних систем, використовуючи методи захисту інформації;

- знання методів цифрового подання та обробки графічної, звукової та відео інформації, основ комп'ютерної графіки, методів проектування динамічних графічних об'єктів для програмних систем;

- знання методів, нормативів, державних стандартів та чинного законодавства стосовно організації, планування, контролю та управління роботами з проектування та розроблення комп'ютеризованих систем колективом розробників;

- знання базових методик викладання основ інформатики та математики для професійно-технічної освіти нижчого рівня, ніж вища освіта.;

- знання операційних систем (Windows, Unix тощо), системного програмного забезпечення, найбільш розповсюджених пакетів прикладних

програм, інформаційних порталів Інтернет, програмних методів захисту інформації в комп'ютеризованих системах та мережах;

- знання базових та спеціалізованих технологій розроблення програмного забезпечення комп'ютеризованих систем;
- знання методів, методик контролю та тестування правильності роботи програмного забезпечення комп'ютеризованих систем;
- знання методів та правил експлуатації та обслуговування системного та прикладного програмного забезпечення комп'ютеризованих систем.

11. ГЛОСАРІЙ

Програмування

Алгоритм – набір інструкцій, які описують порядок дій виконавця, щоб досягти результату розв'язання задачі за скінченну кількість дій; система правил виконання дискретного процесу, яка досягає поставленої мети за скінченний час.

Змінна – в імперативному програмуванні – поймає, або така, яку адресують іншим способом, область пам'яті, адресу якої можна використовувати для здійснення доступу до даних, що знаходяться у змінній (тобто за даною адресою пам'яті).

Константа в програмуванні – спосіб адресації даних, зміна яких даною програмою не передбачається або забороняється.

Блок-схема – графічне представлення алгоритму, зображають у вигляді послідовності пов'язаних між собою функціональних блоків, кожен з яких відповідає виконанню однієї або кількох дій.

Адреса змінної – адреса першого байта ділянки пам'яті, зайнятого змінною.

Вказівник (англ. pointer або англ. reference) – тип даних в комп'ютерних мовах програмування. Значення вказівника посилається на інше значення, що записане будь-де у пам'яті комп'ютера (фактично містить його адресу).

Ідентифікатор – лексична одиниця, яка використовується як ім'я елемента мови програмування; ім'я, що присвоюється даному елементу у вигляді послідовності латинських букв, цифр, спеціальних знаків. Ідентифікатор зазвичай починається з букви.

Цикл – різновид керуючої конструкції у високорівневих мовах програмування, призначеної для організації багаторазового виконання набору інструкцій (команд). Також циклом може називатися будь-яка багатократно виконувана послідовність команд, організована будь-яким чином (наприклад, із допомогою умовного переходу).

Команди переходу (анг. branch instructions) – різновид команд передачі управління в архітектурах систем команд ЕОМ, які змінюють послідовний порядок виконання програми (тобто перезавантажують лічильник команд адресою, записаною в самій команді переходу, а не збільшуючи його значення на довжину поточної команди). Команди переходу можуть бути умовними (conditional branch) та безумовними (unconditional branch).

Об'єктно-орієнтоване програмування (ООП) – одна з парадигм програмування, яка розглядає програму як множину «об'єктів», що взаємодіють між собою. Основу ООП складають три основні концепції: інкапсуляція, успадкування та поліморфізм.

Інкапсуляція – один з трьох основних механізмів об'єктно-орієнтованого програмування, суть якого полягає у тому, що об'єкт вміщує не тільки дані, але і правила їх обробки, оформлені в вигляді виконуваних фрагментів (методів). При цьому зазвичай доступ до стану об'єкта напряду заборонено, і ззовні з ним можна взаємодіяти через заданий інтерфейс (відкриті поля та методи), що дозволяє знизити зв'язність.

Успадкування – в об'єктно-орієнтованому програмуванні — механізм утворення нових класів на основі використання вже існуючих. При цьому властивості і функціональність батьківського класу переходять до класу нащадка (дочірнього).

Поліморфізм – концепція ООП, відповідно до якої використовують спільний інтерфейс для обробки даних різних спеціалізованих типів. На противагу поліморфізму, концепція мономорфізму вимагає однозначного зіставлення. У контексті об'єктно-орієнтованого програмування найпоширенішим різновидом поліморфізму є здатність екземплярів підкласу грати роль об'єктів батьківського класу, завдяки чому екземпляри підкласу можна використовувати там, де використовують екземпляри батьківського класу.

Клас – це спеціальна конструкція, яку використовують для групування пов'язаних змінних та функцій. При цьому згідно із термінологією ООП глобальні змінні класу (члени-змінні) називають полями (також властивостями або атрибутами), а члени-функції називають методами класу. Створений та ініціалізований екземпляр класу називають об'єктом класу. На основі одного класу можна створити безліч об'єктів, що відрізнятимуться один від одного своїм станом (значеннями полів).

Конструктор класу (від англ. constructor, деколи скорочують ctor) – спеціальний метод класу, який автоматично викликається при створенні об'єкта. Призначення конструктора – встановити початковий стан об'єкта шляхом ініціалізації атрибутів об'єкта.

Конструктор копіювання – особливий конструктор, котрий використовують для створення нових об'єктів як копій існуючого об'єкта. Першим аргументом такого конструктора є посилання (константне або ні) на об'єкт того ж типу, що й тип об'єкта який конструюють.

Деструктор – в об'єктно-орієнтованому програмуванні – спеціальний метод класу, який викликається автоматично при знищенні об'єкта і призначений для його деініціалізації (наприклад звільнення пам'яті).

Ітератор – об'єкт, що абстрагується за єдиним інтерфейсом доступ до елементів колекції. Ітератор іноді також називають курсором, особливо якщо мова йде про базу даних.

Шаблон проектування або патерн (англ. Design pattern) у розробці програмного забезпечення – повторювана архітектурна конструкція, що представляє собою рішення проблеми проектування в рамках деякого часто повторюваного контексту.

Функція у програмуванні – поіменованій фрагмент програмного коду (підпрограма), до якого можна звернутися з іншого місця програми. З ім'ям функції нерозривно пов'язано адресу першої інструкції (оператора), що входить у функцію, якій передається управління при зверненні до функції. Після виконання функції, управління повертається назад у точку повернення – точку програми, звідки дана функція була викликана.

Аналіз даних

Аналіз даних – розділ математики, що займається розробкою методів обробки даних незалежно від їх природи. Можна виділити такі етапи аналізу даних: отримання даних, обробка, аналіз та інтерпретація результатів обробки.

Регресійний аналіз – розділ математичної статистики, присвячений методам аналізу залежності однієї величини від іншої. На відміну від кореляційного аналізу не з'ясовує чи істотний зв'язок, а займається пошуком моделі цього зв'язку, вираженої у функції регресії.

Кореляційний аналіз – це статистичне дослідження (стохастичної) залежності між випадковими величинами (англ. correlation – взаємозв'язок). У найпростішому випадку досліджують дві вибірки (набори даних), у загальному – їх багатовимірні комплекси (групи). Мета кореляційного аналізу – виявити чи існує істотна залежність однієї змінної від інших.

Дисперсійний аналіз – статистичний метод аналізу результатів, які залежать від якісних ознак. Кожен фактор може бути дискретною чи неперервною випадковою змінною, яку розділяють на декілька сталих рівнів (градацій, інтервалів). Якщо кількість вимірювань (проб, даних) на всіх

рівнях кожного з факторів однакова, то дисперсійний аналіз називають рівномірним, інакше – нерівномірним.

Дискримінантний аналіз – різновид багатовимірного аналізу, призначеного для вирішення задач розпізнавання образів. Використовується для прийняття рішення про те, які змінні розділюють (тобто «дискримінують») певні масиви даних (так звані «групи»).

Кластерний аналіз – задача розбиття заданої вибірки об'єктів (ситуацій) на підмножини, що називаються кластерами, так, щоб кожен кластер складався з схожих об'єктів, а об'єкти різних кластерів істотно відрізнялися. Завдання кластеризації відноситься до статистичної обробки, а також до широкого класу завдань навчання без вчителя.

Розвідувальний аналіз – займається попереднім експрес-аналізом даних шляхом їх перетворення та/або представлення у зручному вигляді: графічному, табличному, схем, діаграм і т.д.

Повний факторний експеримент (ПФЕ) – експеримент, що реалізує всі можливі неповторювані комбінації незалежних змінних, кожна з яких примусово (активно) варіює на двох рівнях.

Аналіз часових рядів – сукупність математико-статистичних методів аналізу, призначених для виявлення структури часових рядів і для їх прогнозування. Сюди належать, зокрема, методи регресійного аналізу. Виявлення структури часового ряду необхідно для того, щоб побудувати математичну модель того явища, яке є джерелом аналізованого часового ряду. Прогноз майбутніх значень часового ряду використовується для ефективного прийняття рішень.

Коваріаційний аналіз – розділ аналізу даних, що намагається визначити модель зв'язку між залежною величиною, та набором кількісних та якісних величин.

Коефіцієнт кореляції Пірсона (позначають « r ») – в статистиці, показник кореляції (лінійної залежності) між двома змінними X та Y , який набуває значень від -1 до $+1$ включно. Він широко використовується в науці для вимірювання ступеня лінійної залежності між двома змінними.

Коваріація (англ. Covariance) – в теорії ймовірностей та математичній статистиці, числова характеристика залежності випадкових величин. Сутність коваріації полягає в тому, що вона виникає внаслідок невизначеності результату перемножування двох сукупностей чисел.

Випадкова величина – це величина, яка приймає в результаті дослідження одне значення з безлічі можливих, причому появу того чи іншого значення цієї величини до її вимірювання не можна точно передбачити.

Матриця відстаней – це квадратна матриця типу «об'єкт-об'єкт» (порядку n), що містить в якості елементів відстані між об'єктами в метричному просторі.

Вибірка – це множина об'єктів, подій, зразків або сукупність вимірів, за допомогою визначеної процедури вибраних зі статистичної популяції або генеральної сукупності для участі в дослідженні.

Дисперсія – міра відхилення значень випадкової величини від центру розподілу. Більші значення дисперсії свідчать про більші відхилення значень випадкової величини від центру розподілу.

Навчання без вчителя – один зі способів машинного навчання, за якого випробовувана система спонтанно навчається виконувати поставлене завдання без втручання з боку експериментатора.

Конкуруюча гіпотеза – альтернативне пояснення результатів дослідження, яке з логічної точки зору не може бути правильним, якщо правильна початкова гіпотеза.

Медіана – 50-й перцентиль або квантиль 0,5 - статистика, яка ділить ранжовану сукупність (варіаційний ряд вибірки) на дві рівні частини: 50% «нижніх» членів ряду даних будуть мати значення ознаки не більше, ніж медіана, а «верхні» 50% - значення ознаки не менше, ніж медіана.

Квантиль – значення, яке задана випадкова величина не перевищує з фіксованою ймовірністю.

Розподіл ймовірностей – це закон, що описує область значень випадкової величини та ймовірності їх результату (появи).

Ймовірність – ступінь (відносна міра, кількісна оцінка) можливості настання деякої події.

Рівень значущості критерію перевірки статистичної гіпотези – ймовірність того, що критерій не приведе до відхилення гіпотези у випадкові її істинності.

Нормальний розподіл – розподіл ймовірностей, який в одновимірному випадку задається функцією щільності ймовірності, що збігається із функцією Гаусса.

Теорія алгоритмів та математична логіка

Алгоритм – це скінченна множина чітко визначених правил для механічного розв'язання задач певного класу.

Булева функція від n аргументів – це функція, яка задана на множині $\{0,1\}^n$ і приймає значення на множині $\{0,1\}$.

Диз'юнкція двох висловлень P і Q – нове висловлення, яке позначається $P \vee Q$ (читається « P або Q »), що істинно в тих випадках, коли хоча б одне з

висловлень P або Q істинно, і хибне в єдиному випадку, коли обоє висловлення P і Q помилкові.

Диз'юнктивна нормальна форма це нормальна форма, в якій булева формула має вид диз'юнкції декількох кон'юнктив (кон'юнкції декількох пропозиційних символів або їх заперечень).

Імплікація двох висловлень P і Q – нове висловлення, що позначається $P \Rightarrow Q$ (читається: «якщо P , то Q », або «з P треба Q », або « P тягне Q », або « P достатньо для Q », або « Q необхідно для P »), яке хибне в єдиному випадку, коли висловлення P істинне, а Q – хибне, а у всіх інших випадках – істинне.

Еквівалентність двох висловлень P та Q – нове висловлення, що позначається $P \Leftrightarrow Q$ (читається: « P еквівалентно Q », або « P необхідно й достатньо для Q », або « P тоді й тільки тоді, коли Q », або « P , якщо й тільки якщо Q »), що істинне тоді і тільки в тоді, коли одночасно обоє висловлювань P та Q або істинні, або хибні, а у всіх інших випадках – хибне.

Загально рекурсивна функція – це всюди визначена частково рекурсивна функція називається.

Заперечення висловлення P – це нове висловлення, що позначається $\neg P$, або $\bar{P}$ (читається: «не P » або «не вірно, що P »), що істинне, якщо висловлення P хибне, і хибне, якщо висловлення P істинне.

Кон'юнкція двох висловлень P і Q – нове висловлення, яке позначається $P \wedge Q$ або $P \& Q$ (читається: « P і Q »), що істинне лише в єдиному випадку, коли істинні вихідних висловлення P і Q , та хибне у всіх інших випадках.

Кон'юнктивна нормальна форма - це нормальна форма, в якій булева формула має вид кон'юнкції декількох диз'юнктив (диз'юнкції декількох пропозиційних символів або їх заперечень).

Логічна операція – це такий спосіб побудови складного висловлення з даних висловлень, при якому істиннісне значення складного висловлення повністю визначається істинними значеннями вихідних висловлень.

Логічне слідування або наслідок формул $F_1, F_2, \dots, F_n$ - це формула, яка приймає значення істинність при будь-яких наборах $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n$, які перетворюють формули $F_1, F_2, \dots, F_n$ в істинність.

Машина з натурально значними регістрами – це абстрактна обчислювальна машина, яка складається з нескінченної кількості регістрів, у кожному з яких може бути записане натуральне число з множини N_0 .

Машина Тюрінга – це абстрактна машина (автомат), що працює зі стрічкою, що складається із окремих комірок, в яких записано символи.

Мінімізація мулевої функції – це перетворення функції, яке веде до зменшення числа символів, а отже, числа змінних.

Нормальна форма – це така форма чого-небудь, що не допускає подальших спрощень.

Нормальний алгоритм Маркова – система послідовних застосувань, підстановок, які реалізують певні процедури отримання нових слів із базових, які побудовані на певному алфавіті.

Нумерація – це бієкція між певною множиною об'єктів, та множиною натуральних чисел.

Предикат – це булевозначна функція $P: X \rightarrow \{0, 1\}$

Примітивно рекурсивна функція – це функція, яка може бути отримана з базисних функцій слідування, додавання одиниці і функції-проектора застосуванням скінченої кількості раз операцій суперпозиції та примітивної рекурсії.

Пропозиційне числення – це числення в алфавіті логіки висловлень, де аксіомами є пропозиційні формули, а правила виведення дозволяють з формул отримувати тільки формули.

Рівносильність двох формул – це співпадання значень даних формул при будь-яких наборах, які підставляються замість змінних.

Складність обчислювальних процесів – це оцінка ресурсів (зазвичай часу) необхідних для виконання алгоритму.

Тавтологія – це формула, яка при будь-яких наборах значень змінних перетворюється у істинне висловлення.

Формальна теорія S – це множина A символів, які утворюють алфавіт; множина F слів алфавіту A , які називаються формулами; підмножина U формул, $U \subset F$, які називаються аксіомами; множина P відношень R на множині формул, $R \subset P$, $R \subset F^{n+1}$, які називаються правилами виведення.

Функціональна (логічна) схема – це схема, що складається з логічних елементів, яка виконує певну функцію.

Частково рекурсивна функція – це функція, яка може бути отримана з базисних функцій слідування, додавання одиниці і функції-проектора застосуванням скінченої кількості раз операцій суперпозиції, примітивної рекурсії й мінімізації.

Числення висловлень (логіка висловлень) – це формальна система (L, U, R) , де L - мова логіки висловлень, U – множина аксіом ЧВ, R - множина правил виведення ЧВ.

Цифрова техніка

Цифрова техніка – це техніка зі створення, передавання, перетворення і обробки сигналів.

Логічна функція $Y = f(X_1, X_2, \dots, X_{12})$ – це складне висловлення з кількох простих, які пов'язані між собою логічними операціями. Логічна функція Y набуває значення 0 або 1 ($Y \in \{0,1\}$) при наборі логічних двійкових змінних (аргументів) $X_i \in \{0,1\}$.

Інтегральні мікросхеми – це мікроелектронні вироби з високою щільністю упакування електрорадіоелементів (резисторів, діодів, транзисторів) і з'єднань між ними.

Елементами в цифровій схемотехніці називаються найменші неподільні мікроелектронні схеми (вироби), призначені для виконання логічних операцій або зберігання біта інформації.

Типовими функціональними вузлами мікропроцесорної техніки називаються мікроелектронні схеми, призначені для виконання однієї або декількох мікрооперацій.

Цифровий пристрій – це пристрій, призначений для приймання, обробки й передавання цифрової інформації. Наприклад, арифметико-логічний пристрій.

Шифратор – це комбінаційний пристрій, призначений для перетворення цифрової інформації, що подана n -розрядним розрядно-позиційним кодом, у еквівалентний двійковий m -розрядний код.

Дешифратор – це комбінаційний пристрій, який перетворює комбінацію вхідних змінних в активний сигнал “лог. 1” або “лог. 0” тільки на одному із виходів.

Мультиплексор – це комбінаційний пристрій, призначений для передачі (комутації) сигналів від одного з кількох інформаційних входів X_i (шини даних) на один вихід.

Перетворювачем кодів називається функціональний вузол, призначений для перетворення двійкового коду із одної форми в іншу.

Суматором називається функціональний вузол комп'ютера, призначений для додавання двох n -розрядних слів (чисел).

Цифрові компаратори – це комбінаційні схеми, призначені для порівняння величин двох чисел, поданих у двійковому або двійково-десятковому коді, і формування сигналів результату порівняння.

Тригер – це цифровий автомат, який має два стійких стани 0 або 1 і призначений для зберігання одного біту даних.

Регістром називається послідовнісний пристрій, що призначений для приймання, запам'ятовування, перетворення і передачі двійкової інформації.

Лічильник – це функціональний пристрій, що призначений для підрахування числа імпульсів, які надійшли на його вхід, і фіксації цього числа на його регістрі у вигляді коду.

Мікропроцесор (МП) – програмований логічний пристрій обробки даних, виконаний на основі однієї або декількох ВІС. Стандартний логічний блок, конкретне призначення (функцію) якого можна визначити (запрограмувати) після його виготовлення.

Однокристалний мікропроцесор є конструктивно завершеним виробом у вигляді однієї ВІС або НВІС.

CISC (Complete Instruction Set Computing)-процесори – процесори з повним набором команд.

RISC (Reduced Instruction Set Computing)-процесори – процесори зі скороченим набором команд.

Системою команд мікропроцесора називається сукупність команд, які може виконувати мікропроцесор.

Мікропроцесорна система (МПС) – сукупність інформаційно-обчислювальних засобів для забезпечення роботи декількох мікропроцесорних пристроїв з одним або декількома мікропроцесорами.

Мультимікропроцесорна (або мультипроцесорна) система – система, яка утворюється об'єднанням деякої кількості універсальних або спеціалізованих МП, завдяки чому забезпечується паралельна обробка інформації і розподілене керування.

Мікропроцесорний комплект (МПК) – сукупність інтегральних схем, сумісних за електричними, інформаційними та конструктивними параметрами і призначених для побудови електронно-обчислювальної апаратури та мікропроцесорних систем керування.

Мікроконтроллер – пристрій, який виконаний в одному корпусі інтегральної схеми і містить основні складові МПК: процесор, пам'ять даних, пам'ять програм, програмовані інтерфейси.

Алгоритми та структури даних

Алгоритм – скінченна послідовність чітких інструкцій, спрямованих на розв'язання певного класу задач після скінченної кількості операцій.

Абстрактний тип даних – математична модель із сукупністю операторів, визначених в рамках цієї моделі.

Алгоритм сортування – алгоритм упорядкування даних за певним правилом.

Бінарне дерево – дерево, кожен з вузлів якого має не більше двох нащадків.

Граф – сукупність елементів та зв'язків між ними.

Дерево – сукупність елементів (які називають вузлами) і відношень, які утворюють ієрархічну структуру вузлів.

Дек – список, в якому вставка і видалення елементів відбувається як на початку, так і на кінці.

Запис – упорядкований набір даних, що називаються полями, де кожне поле має власне ім'я і тип.

Коректний алгоритм – алгоритм, для кожного входу якого є скінченний вихід (результат).

Масив – сукупність однотипних (логічно однорідних) елементів, упорядкованих за індексами, що визначають положення елемента в масиві.

Неорієнтований (простий) граф – сукупність скінченної множини V елементів та множини E невпорядкованих пар різних елементів з V .

Орієнтований граф – сукупність скінченної множини V елементів та множини E впорядкованих пар різних елементів з V .

Складність алгоритму – оцінка ресурсів (часу, пам'яті тощо), необхідних для виконання алгоритму, та певних характеристик (стійкість, природність і т.п.) алгоритму.

Список – послідовність однотипних записів, у якій на місце розташування наступного елемента списку вказує поточний запис.

Стек – список, в якому вставка і видалення елементів відбувається тільки на одному кінці, який називають вершиною стеку.

Структура даних – спосіб організації абстрактних типів даних у комп'ютері.

Черга – список, в якому вставка елементів відбувається в кінці, а видалення – на початку.

Черга з пріоритетом – черга, в якій видалення елемента відбувається на початку, а вставка здійснюється на основі вибраного пріоритету.

Організація та обробка електронної інформації

Дані – це відомості, отримані шляхом вимірювання, спостереження, логічних або арифметичних операцій і представлені у формі, придатній для постійного зберігання, передачі та автоматизованої обробки.

Електронна форма представлення даних – це спосіб фіксації даних, який дозволяє їх збереження, обробку, розповсюдження та представлення користувачеві за допомогою засобів обчислювальної техніки.

Електронна пошта – мережева служба, яка дозволяє користувачам обмінюватися повідомленнями або документами без застосування паперових носіїв.

Електронна таблиця – комп'ютерна програма, яка дозволяє проводити обчислення з даними, представленими у вигляді двовимірних масивів, тобто у табличній формі.

Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

Зберігання даних – це процес підтримки вихідної інформації у вигляді, що забезпечує видачу даних за запитами кінцевих користувачів у встановлені терміни.

Збирання електронних даних – це процес отримання відомостей із зовнішнього світу і приведення їх до вигляду, стандартного для прикладної інформаційної системи.

Інтерактивні інформаційні технології – інформаційні технології, які дають можливість ефективно та безпосередньо впливати на інформаційний об'єкт, що створюється або демонструється.

Інформаційна система – сукупність технічного, програмного й організаційного забезпечення, а також персоналу, призначена для того, щоб вчасно забезпечувати користувачів належними даними.

Інформаційна технологія – процес, що використовує сукупність засобів і методів збирання, обробки й передачі даних (первинної інформації) для одержання даних нової якості про стан об'єкта, процесу або явища (інформаційного продукту).

Інформаційний ресурс – це сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) або сукупність інформаційних продуктів певного призначення, які необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності.

Мережні інформаційні технології – інформаційні технології, які є об'єднанням технологій збору, зберігання, передачі й обробки інформації на комп'ютері з технікою зв'язку й телекомунікацій.

Мультимедіа – сукупність комп'ютерних технологій, які одночасно використовують кілька інформаційних середовищ: графіку, текст, відео, фотографію, анімацію, звукові ефекти, високоякісний звуковий супровід та ін.

Накопичення даних – процес формування вихідного, несистематизованого масиву даних.

Обмін даними – процес, в ході якого джерело даних їх передає, а одержувач – приймає.

Обробка інформації – сукупність операцій (збирання, введення, записування, перетворення, зчитування, зберігання, знищення, реєстрація), що здійснюються за допомогою технічних і програмних засобів, включаючи обмін по каналах передачі даних.

Презентація – інформаційний чи рекламний інструмент, що дозволяє повідомити потрібну інформацію про певний об'єкт у зручній для одержувача формі.

Мультимедійна презентація – набір слайдів і спецефектів (слайд-шоу), текстових нотаток, що зберігаються в одному файлі.

Операційна система – сукупність програмних засобів, що забезпечують керування апаратними ресурсами обчислювальної системи, процесами, апаратурою і дію користувачів в інформаційній системі.

Прикладні системи (пакети прикладних програм) – комп'ютерні програми, призначені для розв'язання конкретної задачі чи класу задач або для надання користувачеві певних послуг.

Текстовий редактор – комп'ютерна програма, що створює текстові файли без елементів форматування.

Текстовий процесор – комп'ютерна програма, яка дозволяє формувати текст, вставляти в документ графіку та інші об'єкти, що не відносяться до класичного поняття текст.

Формат файлів – усталений стандарт запису інформації у файлі конкретного типу.

Формат електронного документа – формат файлу, в якому міститься текстова і/або аудіовізуальна інформація.

Методика викладання інформатики

Вивчення (учення) окремої навчальної дисципліни (предмета) – доцільна діяльність особистості (учня, студента) спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок для подальшого застосування у практиці.

Види навчання – обумовлені часом, частини навчального процесу, що розрізняються за основними способами передачі та засвоєння змісту навчання.

Єдиний інформаційний простір для системи освіти – це сукупність засобів ІКТ, використання яких забезпечує можливість вільного обміну різноманітними інформаційними матеріалами між усіма учасниками, які використовують інформаційну систему освіти. Така можливість забезпечується завдяки використанню усіма учасниками протоколів обміну, технічних і програмних засобів, що відповідають єдиним вимогам (стандартам).

Завдання методики полягають у тому, щоб на основі вивчення явищ процесу окремої навчальної дисципліни (предмета) розкривати між ними закономірні зв'язки. На основі виявлених закономірностей установлювати

нормативні вимоги до навчальної діяльності викладача (викладання) та пізнавальної діяльності учня (вивченню, вченню).

Закономірності навчання окремої навчальної дисципліни (предмета): залежність основної мети та завдань навчання від рівня, темпів, потреб і можливостей суспільства, рівня розвитку педагогічної науки і практики; залежність результативності навчання від поєднання внутрішніх (особистісних) мотивів з зовнішніми (суспільно-економічними) умовами; залежність рівня продуктивності навчання від матеріально-технічного та методичного забезпечення навчального процесу, оптимального застосування засобів та методів навчання, форм його організації; обумовленість результативності навчання інтенсивністю зворотних зв'язків, врахування результатів попередніх етапів.

Зміст методики навчання складає: виявлення пізнавального значення даної навчальної дисципліни та її місця в системі освіти (підготовки фахівця); визначення завдань даної навчальної дисципліни та її змісту; визначення та застосування відповідних методів, методичних засобів, форм організації навчання для опанування змістом навчального предмета.

Знання – результат свідомого засвоєння фактів, понять, законів, які складають основний зміст навчальної дисципліни.

Інтерактивна дошка – це гнучкий інструмент, що об'єднує в собі простоту звичайної маркерної дошки з можливостями комп'ютера.

Інформатизація освіти – процес, у якому політичні, соціально-економічні, технологічні й правові механізми тісно пов'язані на основі широкого застосування комп'ютера, засобів, систем колективного й особистого зв'язку.

Інформатика (англ. Computer Science; нім. Informatik) – теоретична та прикладна (технічна, технологічна) дисципліна, що вивчає структуру і загальні властивості інформації, а також методи і (технічні) засоби її створення, перетворення, зберігання, передачі та використання в різних галузях людської діяльності.

Інформатичні компетентності вчителів – це комплексна характеристика системи знань, умінь і навичок набуття та трансформації інформації в професійно-педагогічній діяльності, особистісні якості педагога, що в сукупності дозволяє йому ефективно здійснювати професійну діяльність з усвідомленим передбаченням її наслідків та постійним професійним саморозвитком.

Інформаційне суспільство (англ. Information society) – концепція постіндустріального суспільства; нова історична фаза розвитку цивілізації, в якій головними продуктами виробництва є інформація і знання.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для збирання, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності. Щодо освіти, то використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій повинно забезпечити підвищення передусім ефективності навчання, а також підвищення ефективності наукових досліджень й управління системою освіти.

Класний керівник – педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, окремими учнями, їхніми батьками, організацію та проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу у створенні належних умов для виконання завдань навчання й виховання, самореалізації та розвитку учнів, їх соціального захисту.

Ключова компетентність – спеціально структурований комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів

Комп'ютерна залежність – шкідлива звичка, різновид емоційної «наркоманії», спричиненої технічними засобами.

Комп'ютерний зоровий синдром – термін вживається для позначення симптомокомплексу (печіння, біль в області очей, затуманення зору тощо), що виникає у користувачів ПК внаслідок роботи перед екраном монітора.

Комунікативна компетентність – здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями.

Контроль – це виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у програмах, і представлені у вимогах до здійснення контролю і оцінювання за предметами.

Методи навчання окремої навчальної дисципліни (предмета) — взаємодії між викладачем і студентами, під час яких відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок.

Методи перевірки – це способи взаємопов'язаної діяльності вчителя і учнів, спрямовані на виявлення та вимірювання змісту і рівня навчальних досягнень кожним учнем і класом в цілому.

Методика навчання – спосіб організації діяльності учнів з навчальним матеріалом. М.н. визначає, що і як саме роблять учні з навчальним матеріалом, які властивості і зв'язки між об'єктами розкривають вони. Метод

є центральною ланкою детермінації процесу навчання зовнішніми обставинами.

Міжпредметні естетичні компетентності – здатність орієнтуватися в різних сферах життєдіяльності, що формується під час опанування різних видів мистецтва.

Навички – свідомі, базовані на знаннях дії, що виконуються в результаті багаторазового повторення окремих практичних та теоретичних завдань, передбачених програмою навчального предмета і мають автоматизований характер.

Оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні змістом предмета порівняно з вимогами чинних програм.

Педагогічний програмний засіб – це новий дидактичний засіб, призначений для часткової або повної автоматизації процесу навчання за допомогою застосування комп'ютерної техніки.

Принципи навчання окремої навчальної дисципліни (предмета) – основні теоретичні вихідні положення, за якими здійснюється навчання окремої навчальної дисципліни (предмета).

Уміння – здатність свідомого виконання практичних та теоретичних дій із застосуванням надбаних знань.

Форми організації навчання окремої навчальної дисципліни (предмета) – обумовлені часом окремі структури (частки) навчального процесу тісно пов'язані з його змістом.

Системний аналіз і теорія прийняття рішень

Системи і методи прийняття рішень

Система – це об'єкт будь-якої природи чи сукупність об'єктів довільної, в тому числі і різної природи, який володіє вираженою системною властивістю, тобто властивістю, якою не володіє ні одна з частин системи при будь-якому способі поділу, і яка не виводиться з властивостей частин.

Основні характеристики системи – вхідний вплив, стан вихід.

Динамічні (інерційні) системи – системи де зміна стану (виходу) не може відбуватися миттєво, описуються за допомогою інтегро-диференціальних рівнянь.

Статичні (без інерційні) – системи де припускається що зміна стану (виходу) може відбуватися миттєво, процеси в них описуються за допомогою функціональних залежностей між входом станом і виходом.

Детерміновані (визначені) системи – системи де вважається, що невизначеність повністю відсутня і при наявності повної інформації про функції входу і стану вихід системи визначається однозначно.

Стохастичні (ймовірнісні) системи – системи де вважається, що процеси в системі мають статистичний характер, описуються за допомогою апаратів теорії ймовірності та математичної статистики.

Складні системи – системи що володіють особливими властивостями (унікальності, слабо передбачуваності, негентропійності), прикладом є складні технічні системи, біологічні, організаційні системи, системи де складовою підсистемою є людина.

Автоматизовані системи – складні система з визначеною роллю елементів двох типів: технічних засобів і дій людини.

Адитивність – системна властивість коли результат дорівнює сумі складових.

Субадитивність – системна властивість коли результат менше суми складових.

Суперадитивність – системна властивість коли результат більше суми складових.

Однорідність – системна властивість коли результат змінюється у стільки разів у скільки і складова.

Система лінійна – якщо система лінійна відносно нульового початкового стану, лінійна відносно нульового вхідного впливу і задовольняє властивості декомпозиції.

Структура системи – є її розбиття на групи елементів із вказуванням зв'язків між ними, яка не змінюється за весь час розгляду і дає уявлення про систему в цілому.

Декомпозиція системи – є поділ системи на частини, зручний для яких-небудь операцій з цією системою.

Декомпозиція системи за принципом слабкості зв'язків – поділ на підсистеми коли зв'язки між елементами підсистеми набагато сильніші ніж між елементами різних підсистем.

Ієрархія – структура з наявністю підлеглих, тобто нерівноправних зв'язків між елементами, коли вплив в одному з напрямків здійснює набагато більшу дію на елемент, ніж іншому.

Модуль – група елементів системи, яка описується тільки своїми входами і виходами і яка володіє певною цілісністю.

Процесом у системі – називається набір станів системи, що відповідає впорядкованій неперервній чи дискретній зміні деякого параметру, що визначає характеристики (властивості) системи.

Унікальність – довільна складна система не має аналогів поведінки або вони настільки рідко зустрічаються, що їх наявністю можна знехтувати.

Слабопередбачуваність – ніякі як завгодно детальні знання морфології і функцій елементів (підсистем) не дозволяють однозначно визначити функції системи, ніякі як завгодно детальні і точні знання про поведінку системи в минулому не дозволяють точно передбачити її поведінку в майбутньому.

Негентропійність (цілеспрямованість) – система в визначених межах здатна керувати своєю ентропією (зменшувати її, зберігати сталою, гальмувати збільшення) при випадкових несприятливих діях середовища; або (і) здатна здійснювати поведінку, яка переслідує досягнення визначеної мети.

Емпірико-інтуїтивний – ймовірно, найбільш давній, оснований на спостереженнях (експериментах) та "вгадуванні" взаємозв'язків між ними

Дедуктивно-аксіоматичний – процес пізнання прийнятий Евклідом в його "Началах".

Конструктивний – процес пізнання узагальнений Сократом, що йде від часткового до загального та уникаючи догматизму

Асоціативний – процес пізнання більш всього характерний для Максвелла та Ейнштейна, заснований на вловлюванні подібності між дуже віддаленими фактами та з'єднанні розрізнених елементів за допомогою нової більш глибокої точки зору.

Функція – правило отримання результатів, що слідують призначенням системи. Функція системи описується за допомогою таких понять, як відношення між змінними, векторами, множинами. Функція встановлює, що робить система для досягнення поставленої мети безвідносно до фізичних засобів (елементів, зв'язків), які складають систему, і не визначає, як побудована система.

Функціонування – реалізація функції системи.

Синтез – це процес породження функцій і структур, необхідних і достатніх для отримання визначених результатів.

Абстрактний синтез – це синтез функції, оскільки виявляючи функції, які реалізуються системою, визначають деяку абстрактну систему, про яку відомо тільки те, що вона буде робити.

Структурний синтез – породження структури, яка реалізує задані функції.

Аналіз – по відомій структурі і відомим параметрам вивчається поведінка системи, тобто досліджуються її властивості і характеристики.

Подібність – це взаємно однозначна відповідність (ізоморфізм, ін'єкція) між двома об'єктами, при якій відомі методи переходу від параметрів одного об'єкта до параметрів іншого, а математичний опис цих об'єктів може бути перетворений до тотожного.

Моделювання – процес представлення об'єкта дослідження адекватною йому моделлю і проведення досліджень моделі для отримання інформації про об'єкт досліджень.

Модель – фізична або абстрактна система, яка адекватно представляє об'єкт дослідження.

Фізична модель – утворюється з сукупності матеріальних об'єктів; при її побудові використовуються фізичні властивості об'єктів, при чому природа цих об'єктів не обов'язково та ж сама, що і в вихідному об'єкті.

Абстрактна модель – модель, в якій компонентами є поняття: словесний опис, схеми, алгоритми, програми, математичний опис.

Дескриптивна модель – словесний опис закономірностей, які характеризують процес, який досліджується, а також постановка прикладної задачі або чітко формулювання мети досліджень (як правило складається спеціалістом в конкретній області без активної участі системотехніка). Обов'язково повинна містити перелік залежностей, які підлягають оцінці.

Формалізована схема – здійснюється, якщо неможливий безпосередній перехід від дескриптивної моделі до математичної. Може бути словесною, але містити строгий формальний опис об'єкта. Тут вибирається сукупність характеристик станів і параметрів об'єкта, формується математична мета досліджень. Вихідна інформація представляється у вигляді графіків, таблиць.

Ідентифікація – побудова оптимальної у деякому змісті моделі реальної системи по результатах спостережень за вхідними і вихідними її змінними.

Покращення систем – процес, який забезпечує роботу системи згідно очікуваному. При цьому передбачається, що система вже створена, однак зміни, які пропонуються позитивні. Методологія, яка лежить в основі покращення систем, називається науковою парадигмою (система понять і методів, яка застосовуються в природничих науках).

Проектування систем (системний підхід) – напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи. Методологія, яка лежить в основі проектування систем, називається системною парадигмою (системним підходом).

Поняття – це представлення думки у вигляді впорядкованих знань з можливістю їх передачі.

Шкала найменувань – проста класифікація, позначення класів за допомогою імен або номерів для їх упізнання. Це є першим кроком у ієрархії процедур вимірів. В загальному вона призначена для встановлення еквівалентностей між елементами перетворення, завдяки якому можлива модифікація процесу вимірів без зміни результатів.

Порядкова шкала – служить для побудови впорядкованого класу або встановлення співвідношень нерівності між числами або елементами, яким відповідають ці числа. Допускаються перетворення у вигляді монотонних функцій.

Інтервальна шкала – призначається для встановлення рівності (нерівності) числових інтервалів. Допускаються перетворення у вигляді лінійних функцій.

Шкала відношень – призначена для відновлення рівності (нерівності) числових відношень. Допускаються перетворення у вигляді лінійних функцій, що проходять через початок координат.

ОПР – особа що приймає рішення.

Альтернатива – це напрямки можливої діяльності в момент прийняття рішення.

Множина альтернатив – сукупність усіх можливих напрямків діяльності.

Підмножина вибраних альтернатив – це ті альтернативи з множини альтернатив, які задовольняють критерію вибору.

Критерій вибору – умова, що дозволяє з множини альтернатив відібрати альтернативи, які в найкращій мірі відповідають заданій цілі.

Критерій переваг – правило, згідно з яким альтернативі ставлять у відповідність певну величину переваги над іншими альтернативами, виражену в ранговій або більш сильній шкалі.

Оцінка альтернативи – це присвоєння альтернативі певного значення, бальної оцінки, тощо. Оцінка альтернативи може проводитись за одним або декількома критеріями і мати кількісний або якісний характер.

Прийняття рішення – дія над множиною альтернатив, у результаті якої одержуємо підмножину вибраних альтернатив. Прийняття рішення здійснюється на основі оцінки альтернатив.

Функція корисності ϵ – числовим представленням відношення переваги.

Ефективна точка – точка, у якій виконується принцип домінування відносно будь якої точки.

Множина Парето – множина ефективних точок.

Метод рівномірної оптимізації – функція корисності і тим самим глобальна властивість альтернатив визначається як сума критеріїв, які відповідають локальним властивостям.

Метод лінійної згортки (метод зважених сум) – коли ОПР приписує різну значимість критеріям і вони є однакові протягом всього діапазону їх змін.

Система підтримки прийняття рішень – є інтерактивною комп'ютерною системою для підтримки різних видів діяльності при прийнятті рішень із слабо структурованих і неструктурованих проблем.

Структуровані проблеми або кількісно сформульовані проблеми – ті, в яких істотні залежності цілком з'ясовані і можуть бути подані за допомогою числових оцінок.

Слабкоструктуровані, або змішані проблеми – ті, які містять як якісні так і кількісні елементи, причому якісні, маловідомі та невизначені сторони проблеми мають тенденцію домінувати.

Неструктуровані проблеми – ті, в яких відомий тільки перелік основних параметрів, але кількісні зв'язки між ними встановити неможливо.

Інтегрована інтелектуальна СППР є потужною, гнучкою, адаптивною системою, яка охоплює широке коло галузей застосування, методів оптимізації ресурсів, методів прийняття рішень і здатна надати ефективну допомогу ОПР в умовах визначеності та невизначеності.

Системне програмування

Бібліотека – збірка підпрограм або об'єктів, що використовуються для розробки програмного забезпечення.

Вихідний модуль – програмний модуль вихідною мовою, оброблюваний транслятором, що представляється як єдине ціле, достатнє для проведення трансляції.

Дані – частина програми, сукупність значень певних елементів пам'яті, перетворення яких здійснює код.

Драйвер – програмне забезпечення, за допомогою якого інше програмне забезпечення (операційна система) дістає доступ до апаратного забезпечення деякого пристрою.

Інструкція (оператор) – найменша автономна частина мови програмування; команда.

Інтегроване середовище програмування – система програмних засобів, використовувана програмістами для розробки програмного забезпечення.

Інтерпретатор – програма (різновид транслятора), що виконує пооператорний (покомандний, порядковий) аналіз, обробку і виконання вихідної програми або запиту.

Керуюча програма – системна програма, що реалізує набір функцій керування, що містить у собі керування ресурсами й взаємодія із зовнішнім середовищем системи обробки інформації, відновлення роботи системи після прояву несправностей у технічних засобах.

Команда процесора – інструкція, що визначає операцію яка повинна бути виконана процесором.

Компілятор – програма, що виконує перетворення вихідного модуля на мові високого рівня в семантично еквівалентний модуль на мові низького рівня.

Машинний код – система команд конкретної обчислювальної машини, яка інтерпретується безпосередньо мікропроцесором або мікропрограмами даної обчислювальної машини.

Мова асемблера – мова програмування низького рівня, мнемонічні команди якого відповідають інструкціям процесора системи обробки інформації.

Мова високого рівня – мова програмування, поняття й структура якого зручні для сприйняття людиною.

Налагоджувальник – модуль середовища розробки або окремий додаток, призначене для пошуку помилок у програмі.

Мова програмування низького рівня – мова програмування, близька до програмування безпосередньо в машинних кодах використовуваного реального або віртуального процесора.

Об'єктний модуль – програмний модуль, одержуваний у результаті трансляції вихідного модуля, або це модуль машинною мовою, з невизначеними зовнішніми посиланнями.

Операційна система – це сукупність програм для керування ресурсами комп'ютера і забезпечення взаємодії з користувачем.

Прикладна програма – програма, призначена для рішення завдання або класу завдань у певній області застосування системи обробки інформації.

Програма – це дані, призначені для керування конкретними компонентами системи обробки інформації з метою реалізації певного алгоритму.

Програмне забезпечення – сукупність програм системи обробки інформації й програмних документів, необхідних для їхньої експлуатації.

Системна програма – програма, призначена для підтримки працездатності системи обробки інформації або підвищення ефективності її використання.

Системне програмне забезпечення – комплекс програм, які забезпечують управління компонентами системи обробки інформації, та забезпечує інтерфейс обладнання з прикладними програмами.

Системне програмування – це процес розробки системних програм.

Транслятор – програма або технічний засіб, що виконує перетворення програми, представленої на одній з мов програмування, в програму іншою мовою і, в певному сенсі, рівносильну першій.

Теорія програмування

Алгоритм – чітке визначення послідовності скінченного числа дій, що обов'язково приводить до розв'язання певного класу задач.

Алфавіт мови програмування – це список допустимих символів, які можуть використовуватися при створенні програм.

Блок-схема – представлення задачі для її аналізу або розв'язування за допомогою спеціальних символів (геометричних образів), які позначають основні елементи алгоритму.

Відношення – це особливий тип логічних відносин між сутностями, показаних на діаграмах класів і об'єктів.

Декларативне програмування – методологія програмування, відповідно до якої, програма описує, який результат необхідно отримати, замість описання послідовності отримання цього результату.

Діаграма діяльності – UML-діаграма, на якій показано розкладання деякої діяльності на її складові частини.

Діаграма класів – статичне представлення UML структури моделі в термінології класів об'єктно-орієнтованого програмування.

Контекстно-вільна граматики – формальна граматики в усіх правилах цього виду зліва стоїть тільки один нетермінал.

Контекстно-залежна граматики – формальна граматики, у якій вибір означення не впливає на множину мов, породжуваних граматики цього класу.

Лексема – допустима послідовність символів алфавіту мови, яка однозначно розпізнається компілятором.

Логічне програмування – парадигма програмування, заснована на автоматичному доказі теорем.

Мова програмування – формальна знакова система, призначена для запису комп'ютерних програм.

Мови програмування високого рівня – мови в яких особливості конкретних комп'ютерних архітектур не враховуються.

Об'єктно-орієнтоване програмування (ООП) – одна з парадигм програмування, яка розглядає програму як множину «об'єктів», що взаємодіють між собою.

Парадигма програмування – це система ідей і понять, які визначають стиль написання комп'ютерних програм.

Підпрограма – пойменована чи іншим чином ідентифікована частина комп'ютерної програми, яка містить опис певного набору дій.

Програма – це дані, призначені для керування конкретними компонентами системи обробки інформації з метою реалізації певного алгоритму.

Програмна документація – сукупність документів, що містять відомості, необхідні для розробки, виготовлення, супроводу та експлуатації програм.

Програмування – процес розробки комп'ютерних програм на основі створення і використання алгоритмів і структур даних.

Процедура – будь-яка підпрограма, яка не є функцією.

Процедурне програмування – парадигма програмування, заснована на концепції виклику процедури.

Рекурсія – виклик функції чи процедури з неї самої, як правило з іншими значеннями вхідних параметрів.

Семантика мови програмування – початкове смислове значення операторів, основних конструкцій мови.

Сигнатура функції – унікальний ідентифікатор, що включає ім'я функції, а також типи її параметрів і результату.

Синтаксис мови програмування – набір правил, що описує комбінації символів алфавіту, що вважаються правильно структурованою програмою.

Синтаксична діаграма – це спрямований граф з одним вхідним ребром і одним вихідним ребром і позначеними вершинами.

Структура мови програмування – докладно визначає припустимі способи групування лексем у вирази, оператори та інші одиниці мови.

Структурне програмування – методологія програмування полягає в тому, що будь-яка програма може бути створена використовуючи наступні конструкції: послідовне виконання, розгалуження, цикл.

Уніфікована мова моделювання (UML) – мова графічного опису для об'єктного моделювання в області розробки програмного забезпечення.

Форма Бекуса-Наура – це спосіб запису правил контекстно-вільної граматики (формою опису формальної мови).

Функціональне програмування-парадигма програмування, яка розглядає програму як обчислення математичних функцій та уникає станів та змінних даних.

Функція – пойменована частина програми, яка може викликатися з інших частин програми стільки разів, скільки необхідно. Функція обов'язково повертає значення.

Платформи корпоративних інформаційних систем

Java – об'єктно-орієнтована мова програмування, розроблена компанією Sun Microsystems (в подальшому придбаній компанією Oracle). Програми Java зазвичай транслюються в спеціальний байт-код, тому вони можуть працювати на будь-якій віртуальній Java-машині незалежно від комп'ютерної архітектури. Дата офіційного випуску – 23 травня 1995 року.

Об'єктно-орієнтоване програмування (ООП) – одна з парадигм програмування, яка розглядає програму як множину «об'єктів», що взаємодіють між собою. Основу ООП складають три основні концепції: інкапсуляція, успадкування та поліморфізм.

Інкапсуляція – один з трьох основних механізмів об'єктно-орієнтованого програмування, суть якого полягає у тому, що об'єкт вміщує не тільки дані, але і правила їх обробки, оформлені в вигляді виконуваних фрагментів (методів). При цьому зазвичай доступ до стану об'єкта напряду заборонено, і ззовні з ним можна взаємодіяти через заданий інтерфейс (відкриті поля та методи), що дозволяє знизити зв'язність.

Успадкування – в об'єктно-орієнтованому програмуванні – механізм утворення нових класів на основі використання вже існуючих. При цьому властивості і функціональність батьківського класу переходять до класу нащадка (дочірнього).

Поліморфізм – концепція ООП, відповідно до якої використовують спільний інтерфейс для обробки даних різних спеціалізованих типів. На противагу поліморфізму, концепція мономорфізму вимагає однозначного зіставлення. У контексті об'єктно-орієнтованого програмування найпоширенішим різновидом поліморфізму є здатність екземплярів підкласу грати роль об'єктів батьківського класу, завдяки чому екземпляри підкласу можна використовувати там, де використовують екземпляри батьківського класу.

Клас – це спеціальна конструкція, яку використовують для групування пов'язаних змінних та функцій. При цьому згідно із термінологією ООП глобальні змінні класу (члени-змінні) називають полями (також властивостями або атрибутами), а члени-функції називають методами класу. Створений та ініціалізований екземпляр класу називають об'єктом класу. На основі одного класу можна створити безліч об'єктів, що відрізнятимуться один від одного своїм станом (значеннями полів).

Конструктор класу (від англ. constructor, деколи скорочують ctor) – спеціальний метод класу, який автоматично викликається при створенні

об'єкта. Призначення конструктора – встановити початковий стан об'єкта шляхом ініціалізації атрибутів об'єкта.

Пакет – Java package (пакет Java) - механізм, що дозволяє організувати Java класи у просторі імен аналогічно до модулів мови програмування Модуля. Java пакети можуть міститися і у стислому вигляді в JAR файлах. Зазвичай в пакети об'єднують класи однієї і тієї ж категорії, або подібної функціональності. Кожен пакет надає унікальний простір імен для свого вмісту. Допустимі вкладені пакети. Класи, визначені без явно заданих модифікаторів доступу, (public, protected, private), видимі тільки всередині пакета.

Java Platform, Standard Edition, скорочено Java SE (раніше J2SE або Java 2 Standard Edition) – стандартна версія платформи Java 2, призначена для створення і виконання аплетів і додатків, розрахованих на індивідуальне користування або на використання в масштабах малого підприємства. Не включає в себе багато можливості, надані більш потужною і розширеною платформою Java 2 Enterprise Edition (J2EE) розрахованої на створення комерційних додатків масштабу великих і середніх підприємств.

Java Platform, Enterprise Edition, скорочено Java EE (до версії 5.0 – Java 2 Enterprise Edition або J2EE) – обчислювальна корпоративна платформа Java. Платформа надає API та середовище для розробки і виконання корпоративного програмного забезпечення, включаючи мережеві та веб сервіси, та інші масштабовані, розподілені додатки. Java EE розширює стандартну платформу Java (Java SE - Java Standard Edition).

Аплет – коротка комп'ютерна програма, що функціонально розширює можливості основної програми або інтернет-додатку. Наприклад, додає до веб-сторінки функцію анімації. Для створення аплетів в мережі Інтернет використовується мова програмування Java. Також забезпечує можливість використання у World Wide Web «виконуваного вмісту» шляхом виконання в гіпертекстовому документі міні-програм, відомих як аплети. Незвичайним є формат готового до виконання коду, у який транслюють аплети Java, – це апаратно-незалежний побайтовий формат. Завдяки використанню такого нейтрального формату відкомпільовані Java-програми не залежать від операційної системи, у якій виконуються.

Сервлет – клас Java, реалізація якого розширює функціональні можливості сервера. Сервлет взаємодіє з клієнтами за допомогою принципу запит-відповідь. Хоча сервлети можуть обслуговувати будь-які запити, вони зазвичай використовуються для розширення веб-серверів. Для таких додатків технологія Java Servlet визначає HTTP-специфічні сервлет класи.

Абстрактний клас – це базовий клас, від якого не можна створити екземпляру. На практиці абстрактні класи реалізують один з принципів ООП – поліморфізм. В абстрактному класі можна описати (або не визначити) абстрактні методи та властивості. Абстрактний метод не реалізують в класі в якому описують, реалізують його у неабстрактному нащадкові. Абстрактні класи вважаються найбільшими узагальненими абстракціями, тобто відношення об'єму описів до об'єму реалізації у них найбільше.

Внутрішній клас (англ. Inner class) – в об'єктно-орієнтованому програмуванні клас, який оголошено усередині іншого класу.

Анонімний внутрішній клас – це клас без імені. Анонімний внутрішній клас можна розглядати як важливий різновид локального внутрішнього класу. При створенні екземпляру анонімного внутрішнього класу використовують назву суперкласу або інтерфейсу.